YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BİLECİK – OSMANELİ (ESKİ LEUKAİ , LEFKE) KESKİNİZADE MUHTAR KONAĞI ve ÇEVRESİ İNCELEMESİ

Mimar Aliye Eylem Yargıcı

FBE Mimarlık Anabilim Dalı Rölöve-Restorasyon Programında Hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı : Prof**.** İsmet AĞARYILMAZ

İSTANBUL, 2007

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KISALTMA LİSTESİ iv

ŞEKİL LİSTESİ v

ÇİZELGE LİSTESİ vi

ÖNSÖZ vii

ÖZET viii

1. GİRİŞ 1

1.1 Osmaneli Üzerine Yapılan Çalışmalar 1
1.2 Çalışmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi 1

2. OSMANELİ KENTİNİN FİZİKSEL VE TARİHSEL DEGERLENDİRİLMESİ 3

2.1 Kentin Fiziksel Değerlendirilmesi 3
2.1.1 Kentin Coğrafi Yapısı 3
2.1.1.1 Yüzey Şekilleri ve Akarsuları 3
2.1.1.2 İklim ve Bitki Örtüsü 5
2.1.1.3 Deprem Durumu ve Jeolojik Yapı 6
2.1.2 Ulaşım 6
2.1.3 Demografik ve Sosyal Yapı 6
2.1.4 Ekonomik Yapı 8
2.1.5 Eğitim 9
2.1. Kentin Tarihi Gelişimi 10

3. OSMANELİ KENT DOKUSUNU OLUŞTURAN ÖĞELER 14

3.1 Yol Dokusu 14
3.2 Mahalleler 15
3.3 Çarşı Bölgesi 15
3.4 Yeşil Alanlar , Mezarlıklar 16
3.5 Dini ,İdari ve Sosyal Amaçlı Anıtsal Yapılar 16
3.5.1 Rüstem Paşa Cami (Cami Kebir-1516) 16
3.5.2 Kırgıllı Cami(1550) 17
3.5.3 Taş Köprü 18
3.5.4 Hagios Georgios Kilisesi 18
3.5.5 Eski Hükümet Konağı 19
3.5.6 Çifte Hamam 21
3.5.7 Eski Han 22
3.5.8 Bayraklı Dede Türbesi 22
3.5.9 İpekböceği Fabrikaları 22
3.5.10 Balaban İlköğretim Okulu(Eski İlkokul) 23
3.5.11 Cami-i Cedit 23

3.6 Konutlar 23

4. OSMANELİ GELENEKSEL KONUT MİMARİSİ 24

4.1 Geleneksel Konutların Genel Yerleşim Özellikleri 24
4.1.1 Topografyanın Kullanımı 24
4.1.2 Parsellerin Oluşumları , Büyüklükleri ve Mülkiyet Durumları 24
4.1.3 Konutların Parsel İçi Konumlanma Biçimleri 24
4.2 Geleneksel Konutların Plan Özellikleri ve Tipleri 24
4.2.1 Katların Kullanım Biçimleri 24
4.2.2 Plan Düzeni 24
4.2.3 Cephe tipleri ve cephe düzeni 24
4.2.4 Süslemeler 24
4.3 Yapı Sistemi Özellikleri ve Malzeme Kullanımı 24
4.3.1 Yusuf Garip evi 24
4.3.1.1 Yapıda kullanılan malzemeler 24

5. KESKİNİZADE MUHTAR KONAĞI ve ÇEVRE DOKUSU İNCELEMESİ ... 24

5.1 Keskinizade Muhtar Konağı 24
5.1.1 Yapının Bugünkü Durumu 24
5.1.2 Yapının Özellikleri 24
5.1.2.1 Yapım Tekniği ve Malzeme Kullanımı 24
5.1.2.2 Plan ve Cephe Özellikleri 24
5.1.3 Yapıya Restorasyon Projesiyle Getilen Çözüm Önerileri 24
5.1.3.1 Önerilen Mekansal Değişiklikler 24
5.1.3.2 Önerilen Yapısal Değişiklikler 24
5.1.3.3 Kullanılacak Malzemeler 24
5.1.4 Yapı Çevresi İçin Çözüm Önerileri 24

6. SONUÇLAR 24

KAYNAKLAR 24

EKLER 24

Ek 1 Osmaneli Tescilli Kültürel ve Tabi Varlıklar Listesi 24

Ek 2 84 Tescil Numaralı Keskinizade Muhtar Konağı Selamlık Kısmı Albümü 24
Ek 3 Keskinizade Konağı çevresi sokak siluetleri ve Keskin sokak cephe iyileştirme önerisi. 24
Ek 4 Keskinizade Konağı Selamlık Kısmı rölöve –restitüsyon ve restorasyon projeleri 24
Ek 5 Geleneksel doku analizleri (tescilli yapı analizi,yapı fonksiyon analizi,kat adedi analizi,doluluk-boşluk analizi,yapı durumu analizi,yapım tekniği analizi,çatı durumu analizi) 24
Ek 6 Tescilli yapılar envanteri. 24
Ek 7 Fatma Kadayıfçı Anlatısı 24
Ek 8 Fotoğraflar 24

ÖZGEÇMİŞ 24

KISALTMA LİSTESİ

D.S.İ.	Devlet Su İşleri
G.E.E.A.Y.K.	Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu
K.K.K .	Kara Kuvvetleri Komutanlığı
K.V.T.V.K.B.K.	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
K.V.T.V.K.Y.K .	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu
TÜBA	Türkiye Bilimler Akademisi

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1. Bilecik Siyasi Haritası 3
Şekil 2.2 Osmaneli Coğrafi Haritası(Atlas dergisi,Sayı 141,s.108)..... 4
Şekil 2.3 Roma döneminde hac yolunun bir kısmı.6. nokta Leuika.(French , D.Roman Roads and Milestonas of Asie Minor)..... 11
Şekil 3.1 Sakarya caddesinden görünüm 14
Şekil 3.2 Rüstem Paşa Cami(1516) 16
Şekil 3.3 Kırgıllı Cami..... 17
Şekil 3.4 Taş Köprü..... 18
Şekil 3.5 Hagios Georgios Kilisesi 18
Şekil 3.6 Eski Hükümet Konağı..... 20
Şekil 3.7 Çifte Hamam iç mekanı 21
Şekil 3.8 Eski Han'ın Sakarya caddesinden görünüşü 22
Şekil 4.1 Ocaklı oda –Günüören köyü..... 26
Şekil 4.2 Mehmet Özden evi ahşap böcek tavaları..... 26
Şekil 4.3 Üst kat cephesi tamamen, sokağa doğru çıkmalı konut tipi 28
Şekil 4.4 Köşe çıkmalı konut tipi ……28
Şekil 4.5 3'e bölünen cephe kısmi çıkmalı konut tipi..... 28
Şekil 4.6 Pencere boşluklarında ve doğramalarda değişim..... 29
Şekil 4.7 Konut- kapı ilişkisi..... 29
Şekil 4.8 Kapı tokmakları..... 30
Şekil 4.9 Alınlıkta Boğaziçi resmi..... 30
Şekil 4.10 Yusuf Garip Evi arka görünüşü ve iç mekandan giriş kapısına bakış..... 31
Şekil 4.11 İç duvarda ahşap karkas sistem ve merdivenlerde ahşap kullanımı..... 32
Şekil 4.12 Döşemede ahşap kullanımı ve ahşap dikme-yastık-kiriş ilişkisi..... 32
Şekil 4.13 Kıtıklı sıva ve kerpiç tuğlası..... 32
Şekil 4.14 Zemin katta moloz taş kullanımı 33
Şekil 4.15 Ahşap elemanların tesbitinde ve temel kazığı ucunda metal kullanımı 33
Şekil 4.16 Genel sistem ölçülerinin, arka cephe bölgesinde incelenmesi..... 34
Şekil 5.1 Keskinizade Muhtar Konağı'na çarşı tarafından yaklaşım 36
Şekil 5.2 Keskinizade Muhtar Konağı'na yapılan ekler(zemin kat planı)..... 37
Şekil 5.3 Keskinizade Muhtar Konağı'na yapılan ekler(ara kat planı) 38
Şekil 5.4 Keskinizade Muhtar Konağı'na yapılan ekler(üst kat planı)..... 39
Şekil 5.5 Harem kısmı ikinci kat planı.(M.S.Ü. Restorasyon Anabilim Dalı Arşivi)..... 42
Şekil 5.6 Harem kısmı Ethem Bey sokaktan görünüşü.((M.S.Ü. Restorasyon Anabilim Dalı Arşivi) 42
Şekil 5.7 Harem kısmı merdiven babası süslemesi .(M.S.Ü. Restorasyon Anabilim Dalı Arşivi) 43
Şekil 5.8 Harem , soğan sayvanı ve selamlığın Ethem Bey sokaktan bugünkü görünüşleri 43

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 2.1 Osmaneli nüfusunun yıllara göre sayımları 8
Çizelge 2.2 Bilecik ili nüfusunun eğitim durumu (Genel Nüfus Sayımı 2000)..... 10
Çizelge 5.1 Osmaneli civarına en yakın karaçam ana kronoloji (Bolu) ve Tokluoğulları Konağından alınan örneğin karşılaştırması. Son yıl 1672; iki grafik arasındaki uyum yüzdesi %66, t=3.63 ve D=57.92 dir. Grafikte, x ekseni yıllar; y ekseni halka indisleridir. 35

ÖNSÖZ

Osmaneli'nin zamana direnen, hala ipekböcekçiliğinin izlerini taşıyan,ahşap-kerpiç mimarisi; Sakarya nehrinin suladığı verimli toprakları ve güleç insanları sizi kendine bağlar. Geleneksel konut kültürünün yaşadığı bu coğrafyada akıp giden nehirle birlikte,siz de katılırsınız evlerin avlularındaki hayatlara.

Araştırma konusu olarak Osmaneli'ni seçmemin nedeni ilçenin konumu,tarihi zenginliği ve ipekböcekçiliğine uygun yapılmış,geleneksel konut örneklerini bünyesinde barındırmasıdır.İlçenin köklü ailelerinden olan Keskin ailesinin konağı Keskinizade Muhtar Konağı'nı seçmemin nedeni ise ilçe içerisinde; konumu,tarihi,işçiliği,büyüklüğü,geniş saçakları ve eliböğründeleri ile diğer yapılardan daha farklı ve nitelikli olmasıdır.Konak Osmaneli'nin en seçkin yapısıdır.Konak ve çevresinde yaptığım çalışmaların yapılacak olan araştırma ve projelere yardımcı olmasını dilerim.

Çalışmalarım boyunca ilgisini esirgemeden, bana yol gösteren ; değerli fikirlerinden yararlandığım hocam Sayın Prof. İsmet Ağaryılmaz' a ve Y.T.Ü. Rölöve-Restorasyon Anabilim Dalı öğretim üyelerine teşekkürü bir borç bilirim.

Osmaneli'nde bulunduğum sürece yakın ilgi ve yardımlarını gördüğüm Osmaneli Kaymakamı Sayın Osman Hacıbektaşoğlu ve ailesine,Osmaneli Belediye Başkanı Selahattin Çetintaş ve ailesine teşekkür ederim.

Tespit çalışmalarımda bana yardımcı olan belediye çalışanlarına ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Konağın yaşının tespitinde değerli emeğini ve vaktini harcayan İ.Ü. öğretim üyesi Doç.Dr. Ünal Akkemik' e teşekkür ederim.

Çalışmalarını kaynak olarak kullandığım Mimar Özlem ve Doğaç Ünal'a, Şehir Plancıları Raşit Tuna ve Serdar Bektöre'ye, Mimar Elif Çıraklar'a teşekkür ederim.

Yaşamım boyunca her konuda beni destekleyip,onurlandıran sevgili annem Ş.Gülbin Yargıcı ve babam A.Rasim Yargıcı'ya teşekkürlerimi burada belirtmek isterim.

NOT: Bu çalışmada; Türkiye Bilimler Akademisi' nin Türkiye Kültür Envanteri Projesi(TÜBA-TÜKSEK) kapsamında Prof. Dr. Afife Batur,Prof. Dr. Ayla Ödekan,Yrd. Doç. Dr.Aygül Ağır, ve Yrd. Doç. Dr. Arzu Öztürk tarafından hazırlanmış olan Kentsel Kültür Varlıkları Envanter Formu kullanılmıştır.

Ağustos 2006 Mim. Aliye Eylem YARGICI

ÖZET

Gelişen teknoloji sayesinde günümüzde uzay asansörü projeleri dahi yapılmaktadır.Her ne kadar ülkemiz çoğu teknolojik gelişmeyi geriden takip etse de günümüz iletişim mekanizmasının çok gelişmiş olması ülkemizi de etkilemektedir.Bundan dolayı biz de küreselleşmenin yarattığı kaçınılmaz kültür yozlaşmasından payımızı almaktayız.Böyle bir ortamda kültürel öğelerimizi sahiplenmenin değeri daha çok önem kazanmaktadır..Yüzyıllar boyunca bu coğrafyada yaşayan çeşitli halkların kültürlerinin sentezi olan kültürün, bir ürünü olan Osmaneli Kentsel Siti de koruma planı olmayan diğer değerler gibi aynılaşma ve yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Yapılmakta olan Koruma Amaçlı İmar Planı'nın aslına uygun olarak uygulanması ve şimdiye kadar yapılmış olan alan araştırma ve tespit çalışmalarının olumlu bakış açılarıyla değerlendirilmesinin bu tehlikeyi bertaraf edeceği kanısındayım.

Bu çalışmada; Bilecik- Osmaneli Kentsel Siti ile birlikte özele inerek özgünlüğü bozulmuş olsa da hala özniteliklerini kaybetmeden yaşamaya çalışan Keskinizade Muhtar Konağı ve Çevre dokusu incelenmektedir. Araştırma içerisinde; Osmaneli'nin fiziksel özellikleri,kent dokusunu oluşturan öğeler,doku analizleri ve Osmaneli konut mimarisi incelemesi yer almaktadır. İncelemeler sonucunda, sitin zaman içerisinde yaşadığı fiziksel ve sosyal değişimler ile bu değişimlerin olumlu-olumsuz yönleri, yapılan düzenlemelerin yeterliliği ve gerekliliği irdelenmektedir.

Anahtar kelimeler: Osmaneli Kentsel Siti, Lefke ,Leukai,hımış konutlar, kerpiç konutlar, ipekböcekçiliğinin mekana etkisi, Keskinizade Muhtar Konağı.

ABSTRACT

Because of developing technology ,nowadays, people do project of space elevator too. Althuogh our country follows developing most of technology behind it.It take one's share whit through the organs of cominucation unavoidable culturel element value.Osmaneli urban protection area which become produce of different nations culturel who lives in these geography during the century come across to disapear like there protection area without protecting plan .

Protection public improvements which continues at present for Osmaneli. In my opinion due to people pozitive evaluation these establishing words ends the dangers.In these works even break down the orjinality of Bilecik-Osmaneli urban protection area study Keskinzade Muhtar Konağı and it's envoriment texture which do not lost property. Inclouding the reserach Osmaneli's physical feature and the texture of the city , texture analysis and Osmaneli 's residence architectural. At the ends of the researches changing of the physical and social city during the times. And the negative pozitives directions of these changing dissusing and sufficiency necessity of the arrangement .

Key words: Osmaneli Urban Protection Area , Lefke ,Leukai;wooden houses,mud-brick houses, effect of silkworm to place formation ,Keskinizade Muhtar house.

1. GİRİŞ

1.1 Osmaneli Üzerine Yapılan Çalışmalar

Tarihi M.Ö. 2000'lere kadar uzanan ; Marmara , Ege ve Karadeniz Bölgelerinin üçünde de toprağı olan Bilecik iline bağlı Osmaneli ilçesi coğrafyası nedeniyle Marmara'dan Anadolu ya açılan bir geçit niteliği taşır.Bundan dolayı buradan geçen her kültürün izini taşır.Buna rağmen; kültürel bir kesişme noktası olmasından dolayı dikkat çekici olan Osmaneli üzerine çok fazla çalışma yapılmamıştır.

Osmaneli'ne dair bilinen en eski yazılı eser 1926 yılında eski Türkçe olarak basılmış ve Baş Muallim Talat tarafından yazılmış olan "Osmaneli Kazasının Tarihi" adlı kitapçıktır.Burada kasabanın tarihi hakkında yeterli hiçbir kayda rastlanılmadığı belirtilir(Akkayan,1990,s.62).

1980'lerin başında Dr. Taylan Akkayan'ın (İ.Ü. Antropoloji Bölümü) tezi o dönemde hızla sanayileşen ve değişen Osmaneli'nin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapısının bir incelemesidir.Aynı yıllarda Doç. Ayşen Akpınar' ın hazırladığı tezle birlikte Osmaneli için ilk konut belgeleme çalışmalarının yapıldığı söylenebilir.Akpınar bu tezde Osmaneli'ndeki geleneksel konut mimarisinin ana hatlarını belirler ve konutlar için koruma ve değerlendirme önerileri sunar.

1990'larda Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Mimarlık Bölümü y.lisans öğrencisi Aişe Diri 'nin tezi Osmaneli Yerleşiminin , kent ve tek yapı ölçeğinde sahip olduğu karakteristik özelliklere ve bu özelliklerin oluşumunu sağlayan,fiziksel ve sosyal nedenlere değinilmiş, geleneksel dokunun yıpranmasına yol açan etkenler ve bu etkenlerin sonucunda meydana gelen yıpranma türleri ele alınmıştır.

2000'li yılların ilk yarısında Eskişehir A.Ü. y.lisans öğrencisi Seçkin Evcin'in Osmaneli Hagios Yergios Rum Kilisesi üzerine yapmış olduğu çalışma, daha çok sosyal içeriklidir.Yine bu yıllarda İ.T.Ü, Fen Bilimleri Enstitüsü'nde yapılan , Y.Mimar Aysun Battalgazi Pamir'in Osmaneli ilçesi örneğinde konut tipolojisi ve iç mekan kullanımında; ekonomik ve sosyal yaşam değişimlerinin rolü ve ipekçiliğin etkilerini incelediği doktora tezi bulunmaktadır.

1.2 Çalışmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Mimari geçmişimizin ve doğal değerlerimizin korunması için , oluşan kültürel birikimlerimizi zaman içinde eritmeden saklayabilmeliyiz.Her ne kadar Osmaneli için belgeleme çalışmaları yapılmış olsa da zaman içinde değişen değerleri ve geleneksel yapının yıpranmasını da göz

önüne alarak yapılacak olan çalışmaların gerekli olduğunu söyleyebiliriz.Amaç bu dokuda yapılan tespit çalışmalarını güncelleyerek yarınlara aktarmak,yapım tekniğini ve kullanılan yapı malzemelerini incelemek ve belgelemek, dokunun bir parçası olan Keskinizade Muhtar Konağı'nı her yönüyle tanıtmak ve bu doku üzerine yapılacak olan çalışmalara katkıda bulunmaktır.

Çalışmanın kapsamı dahilinde Osmaneli'nin fiziki durumu ve tarihi hakkında genel bilgilendirme sonrası kent dokusunun analizi yapılmış ; konut mimarisi incelendikten sonra Keskinizade Muhtar Konağı ve Çevre Dokusu üzerinde detaylı bilgi verilmiştir.Tüm bunların değerlendirilerek yapılanlar ve yapılması gerekenler ise sonuç olarak verilmiştir.

İlk aşamada, konuya yönelik kaynak ve yayın taramaları yapılmıştır. Çalışmada ele alınan Osmaneli ilçesinin tarihsel ve fiziksel verilerinin ele alınması kaynak ve yayın taramalarının birinci bölümünü oluşturmaktadır. Geleneksel Osmanlı konut mimarisi ve ipekböcekçiliğinin mekana oluşumuna olan etkisi kaynak ve yayın taramalarının ikinci bölümünde ele alınmıştır. İstanbul Arkeoloji Müzesi arşivinden 1959-60 yıllarında Osmaneli'ne gelerek kazı çalışmalarında bulunan Alman arkeologların(Prof. Hans Nivelman ve ekibi) çekmiş olduğu fotoğraflar temin edilerek o dönem ki yaşantı ve konutlar hakkında görsel izlenimler edinilmiştir.

Çalışmanın ikinci aşamasında, Osmaneli ilçesi geleneksel konutlarının plan şemaları tespiti ve rölöve çalışmalarını içeren bir alan çalışması yapılmıştır. Sit alanı dahilindeki yapıların fonksiyon,kat adedi,strüktür ve özgünlük durumları,yapım tekniği,tescillilik durumlarının tespit edildiği doku analiz çalışmaları yapılarak(TÜBA Kentsel Kültür Varlıkları Envanter Formu kullanılmıştır.),tescilli yapıların envanteri çıkarılmıştır.Sit alanı dahilindeki tescilli olmayan fakat sivil mimarlık örneği olan yapılar tespit edilmiştir. Tespit çalışmaları fotoğraflar ile tamamlanmıştır.

Çalışmanın üçüncü aşamasında Keskinizade M. Konağı rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanmış, çevre sokakların siluetleri çizilerek yapının konumu belirlenmiştir. Konağın eski ve yeni sakinleriyle görüşülmüş, konağın tarihi hakkında bilgi edinilmiştir.Konağın durumu fotoğraflarla belgelenmiştir.

Son aşamada, yapılan tespitler ve toplanan veriler değerlendirilerek, yapılan çalışmalar ve yapılması gerekenler üzerinde durulmuştur.

2. OSMANELİ KENTİNİN FİZİKSEL VE TARİHSEL DEGERLENDİRİLMESİ

2.1 Kentin Fiziksel Değerlendirilmesi

Osmaneli , Marmara Bölgesinin güneydoğusunda bulunan Bilecik ilinin en kuzeyindeki ilçesidir.Sakarya ırmağının güney kıyısında bir yamaç ve ova yerleşmesidir. Dünya üzerinde 40º 21´ 26 kuzey paraleli; 30º 0´51 doğu meridyeni üzerinde yer alır. Doğuda Gölpazarı, güneyde Bilecik, batıda Bursa iline bağlı Yenişehir ve İznik ilçeleriyle, kuzeyde ise Sakarya'nın Pamukova ilçesi ile çevrilmiştir(Şekil 2.1). İlçe arazisi, Sakarya, Göksu, Göynük vadilerinin genişlediği alanlarda, kuzeybatıda Kocakuyu Ovası ve Oğulpaşa Yaylası'nda,batıda ve güneybatıda Güvence ve Karapınar mevkilerinde,güneyde Boyalıca Mevkii ile Paşalar Boğazı ve Karasu Vadisinde uzanmaktadır(Bilecik İl Yıllığı,1989,s.65).

Merkezde 4 mahalleye, merkeze bağlı 27 köye sahip olan Osmaneli 'nin yüzölçümü 516 km² ' dir.

Şekil 2.1. Bilecik Siyasi Haritası

2.1.1 Kentin Coğrafi Yapısı

2.1.1.1 Yüzey Şekilleri ve Akarsuları

Kasaba kıyısından geçen Sakarya nehrinden başka Yenişehir üzerinden gelen Göksu çayı da bu bölgeyle ilgili ikinci büyük akarsudur. Göksu çayı kasabanın kuzey batısında Sakarya ile birleşmektedir. Göksu gibi Göynük çayı da ilçe sınırları dahilinde Sakarya'ya

dökülür(Şekil 2.2).Sakarya Nehri, Aktaş değirmeni mevkiinde ilçe sınırlarına girer. Göksu deresi ve Göynük çayını aldıktan sonra Ciciler Köyünün kuzeybatısından ilçeyi terk ederek Mekece sınırlarına girer. Nehrin suları yazın azalır. Kışın yağışlarla beslenir. Debisi 40 m³ /sn.dir. Ortalama derinliği 1,5 metredir. En derin yeri 3-4 metreyi bulur. Temmuz ve Ağustos aylarında sıcaklığın artmasıyla derinlik yer yer 50 cm. ve daha düşük seviyelere inmektedir. Sakarya Nehri yatağını ince milden oluşan bir alüvyon ile doldurmaktadır.

İlçe merkezinde yerleşmenin içinden geçen Kapakça, Çoban ve Hasanabdal dereleri bulunmaktadır. Bu dereler DSİ projeleri dahilinde ıslah edilmiştir(Tuna,2006,s.15).

İlçe arazisinin bulunduğu bölge dağlık ve tepeliktir. En yüksek yeri batıda 926 metre olan Avdan Dağı'dır. En alçak yeri kuzeyde 80 metre ile Ciciler Köyü'dür. Ortalama yükseltinin 300 metre olduğu ilçede tarım alanlarının çoğu 150 - 300 metre arasındadır(Şekil 2.2).

Şekil 2.2 Osmaneli Coğrafi Haritası(Atlas dergisi,Sayı 141,s.108)

İlçe merkezinde Sakarya nehri boyunda yükselti 100 metredir. Nehirden uzaklaşıldıkça yükselti artmaktadır. Kasaba civarında Komberdi, Nacakkaya, Ayıkaya, Çamlıtepe gibi tepeler bulunmaktadır. Bu yükseltilerden dolayı kasaba yamaca yaslanmış durumdadır. Yükselti batı ve güneye doğru artar(Akkayan,1982,s.60).Kasabanın en eski

mahallelerinden olan Camii Cedit yukarıda sözü edilen tepelerin yamacındadır.

İlçe sınırlarında akarsuların oluşturduğu derin vadiler bulunur.Sakarya Vadisi, güneyde Paşadağı'ndan itibaren ilçede uzanır. Bu kesimde vadi tabanı dardır ve kenarları diktir. Selimiye köyü civarında vadi genişler ve geniş tabanlı bir vadi şeklinde devam eder. Vadinin genişlediği yerde adacıklar göze çarpar. Bu adacıklar nehrin sürüklediği çakıl, kil ve çok ince milden meydana gelir. Sakarya vadisinin her iki tarafında gre ve marn tabakaları görülür.Bursa'nın Yenişehir ilçesinden gelerek güneybatıda Dereyörük köyü civarında ilçeye giren Göksu Çayı'nın oluşturduğu Göksu Vadisi'nin, genellikle kalker arazisinden geçtiği için yamaçları diktir. Bu dik yapı Kaleler Boğazında başlar ve Dereyörük Boğazı ile devam eder. Soğucakpınar köyü civarında Osmaneli'ne giren Göynük Çayının açtığı Göynük Vadisinin yamaçları dar ve meyillidir.

2.1.1.2 İklim ve Bitki Örtüsü

Bölgeler arası bir geçiş alanında olan Bilecik yöresinde ılımandan karasala çeşitli iklim türleri görülür.Osmaneli'nde Marmara Bölgesi iklimi etkilidir. Kışların çok sert geçmediği ilçede yaz döneminde ise şiddetli bir kuraklık görülmez. Sakarya nehri çevresinde mikro-klima etkisi sebebi ile daha yumuşak iklim şartları görülmektedir. İlçede yıllık sıcaklık ortalaması 15.4'tür. En düşük sıcaklık –6.6°C olmuştur.

En çok yağış kış ve ilkbahar aylarında düşmektedir. Yüksek kesimler dışında bölgeye pek kar yağmaz. En sıcak ay Temmuz'dur.

İlçenin eski adından(Lefke, Elence'de çamlık,kavaklık anlamına gelir.) da anlaşılacağı üzere bölgenin ağaçlar ile kaplı olduğu söylenir.Bunu Geleneksel konutlarda kullanılan ahşap kiriş ve dikmelerin geniş en kesitli ve 5m den uzun olmaları da desteklemektedir. Günümüzde ormanlar oldukça azalmıştır. Genel olarak yöre makilik alanlar ile kaplıdır.

Yağış yönünden yeterli miktara sahip olan Bilecik ili, yüzölçümünün %47'sinin ormanlık alan olması nedeniyle de orman zenginliği bakımından Türkiye'nin şanslı yörelerinden biridir. Bin metreye kadar yükseklerde orman örtüsü genellikle meşe, otsu bitkiler ve makilerden oluşmaktadır. 1500 m. sınırına kadar da karaçam, kayın, kızılçam, kestane türündeki yüksek boylu ağaçlar sıralanır. 1500 m. ve daha yükseklerde ise köknar cinsinden ağaçlar bulunmaktadır.

Tarım alanları içinde şeftali,ayva ve zeytin ağaçları , ilçe merkezi içinde de yaprağı ipekböceklerini beslemek için kullanılan dut ağaçları sık görülür.Bu dut ağaçları oldukça

geniş yapraklarıyla dikkat çeker.

2.1.1.3 Deprem Durumu ve Jeolojik Yapı

Osmaneli, Türkiye Deprem Bölgeleri haritasında I. Derece tehlikeli deprem bölgesinde bulunur.Kuzey Anadolu fayının, Geyve segmenti (Geyve-Mekece-İznik) merkez ilçenin kuzeyinden geçmektedir.

12.03.2001 tarihinde onaylanan Osmaneli Jeoteknik-Jeolojik Etüd Raporu; Osmaneli zemin özelliklerini ortaya koyar.Jeolojik Etüd raporuna göre saha, alüvyon ve neojen yaşlı birimlerden , tüf, kil taşı, silt taşı, konglomera, kumtaşı ve kireçtaşından oluşmuştur.

Civarda mevcut yüzeysel sular doğu-batı yönlü bir drenaj ile saha dışına boşalmaktadır.

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'nün burada saptadığı maden yatakları arasında asbest ve mermer vardır.Ayrıca ilçeye 3km uzaklıkta sodyum klorür sodyum bikarbonat ve sodyum sülfatça zengin olan kaynak sularının bulunduğu içmeler bulunmaktadır(Diri,1995,s.25).

Oğulpaşa köyündeki taş ocaklarından çıkarılan açık nefti renkli 'Lefke taşı' Haydarpaşa Garı(1906-1908) cephelerinde kullanılmıştır.

2.1.2 Ulaşım

İlçe ,1951 yılında yapılan İstanbul-Eskişehir karayolu üzerinde bulunur. Bilecik'e uzaklığı 34 km., Eskişehir İline 113 km, Adapazarı'na ise 77 km mesafededir .Haydarpaşa-Eskişehir demiryolu hattının da içinden geçtiği ilçeye , ulaşım oldukça kolaydır.

Osmaneli'nin Sakarya'nın kuzey yakasındaki köyleriyle olan bağlantısı metal ayaklar üzerindeki beton bir köprü ile sağlanmaktayken; 2005 yılında köprü aşırı yük binmesi sonucu yıkılmıştır.Şu an aynı yerde projelendirilen betonarme köprü yapılana kadar , ilçe yönetiminin girişimleriyle,K.K.Komutanlığı'nca yapılan çelik konstrüksiyonlu geçici köprü kullanılmaktadır.

2.1.3 Demografik ve Sosyal Yapı

"93 Muhacereti" olarak adlandırılan 1877-1878 göçleri Osmanlı göç tarihinin en büyük göçlerinden biridir.93 Harbi ile başkent, vilayetlerden göçmenlerin iskânına uygun yerleri bildirmelerini istemiştir. Yapılan çalışma sonucunda Hüdavendigar vilayetinin Ertuğrul sancağına bağlı Lefke nahiyesinde, 31.000 dönüm arazinin muhacirlerin iskânına uygun olduğu bildirilmiştir(İpek, 1994, s.163).Bildirilen bölgelere göçmenler yerleştirilmiştir.

Hüdavendigar vilayet Salnamesi kayıtlarına göre 1889 yılında Lefke'ye gelen muhacirler aslı Rumelili 71 kişi 13 haneye yerleşmişlerdir (İpek, 1994, s.193). Bu tarihlerde gelen muhacirler daha sonra yerli halk olarak da kabul edilmişlerdir.

Osmanlı İmparatorluğu'nda yapılan ilk sayım olan 1831 sayımında göre bu dönemde kasabada 2618 Müslüman, 231 de Hıristiyan Rum bulunmaktadır(Evcin,2004,s.5).

1876 Hüdavendigar Vilayeti Salnamesi'ne göre 1516 haneli Lefke kasabasında 3559 Müslüman, 399 Gayrimüslim bulunmaktadır(Yurt Ansiklopedisi,cilt 11,`Bilecik').

Vitale Cuinet, 1894 basımlı "La Turquie d'Asie" eserinde, Lefke nüfusunun 6.265 olduğu,bu nüfusun 5.382'sini Müslümanlar,837'sini Rum Ortodokslar ve 46'sını Ermeni Gregoryenler'in oluşturduğunu belirtmiştir.

Balkan Savaşı sonrası 1912-13 yılları arasında da Osmanlı Devletinin kontrol edemediği yoğun bir göç yaşanmıştır. Rumeli'deki baskı gören halk, evlerini, arsalarını, ve hatta eşyalarının büyük bir kısmını bırakarak canlarını kurtarmak pahasına Osmanlı Devletinin küçülen sınırlarına doğru göç etmişlerdir. Osmanlı devleti, İstanbul gibi büyük merkezlerde toplanan muhacirleri, sürekli iskân edecekleri arazileri, evleri Anadolu'nun çeşitli kentlerinde tespit ederek yerleştirmiştir(Battalgazi Pamir,2004,s.73).

Osmaneli kasabasında yoğun olarak yaşanan ilk göç ise Kurtuluş savaşının ertesinde bölgede yaşayan Rum halkın her şeylerini terk ederek Yunanistan'a göç etmelerinin ertesinde Yunanistan ile yapılan mübadeleye göre Selanik Karacaovalı göçmen Türklerin 1923 tarihlerinde ilçeye gelmesi ile olmuştur(Battalgazi Pamir,2004 , s.73).

Karacaovalı göçmen Türkleri '*muhacir*' diye nitelendiren yerli halk(manavlar) 1950'lere kadar göçmenlerle kaynaşamamışlardır.Daha sonraları yerlilerin ve göçmenlerin etkileşmesi her iki topluluğun yaşam biçimi ve düşünce yapılarını gelişmiştir.Romanya'dan Eskişehir ve Polatlı'ya gelenlerin buğday üretimini geliştirmeleri,Bosnalıların Adapazarı'na patates üretimini getirmeleri ,Düzce ve Hendek'e gelen Lazların tütün ekimini başlatmaları gibi Osmaneli'nde de sebzeciliği yerli halka muhacirler öğretmiştir.

1952 yılında Bulgaristan'dan gelen göçmenler Haceloğlu mahallesine yerleşmişlerdir.

1973 yılında, 3.Kalkınma Planı çerçevesinde Bilecik ili çevresinin sanayi teşvik bölgesi haline getirilmesi ve Osmaneli çevresine 26 teşvik belgesi verilmesi sonucu yöreye yapılan fabrikalar ;çevre köy ve kasabalardan Osmaneli'ne göçleri de hızlandırmıştır. Osmaneli ilçesi,

yıllara göre nüfus dağılımı tablolarına bakıldığında, anlaşılacağı gibi 1980-1985 yılları öncesinde kırsal alan nüfusunun fazlayken,bu yıllardan sonra şehir nüfusunun hızla arttığı görülmektedir(Tuna,2006,s.22).

Osmaneli ilçesinin nüfusu Bilecik ilinin toplam nüfusunun %10 ünü kapsamaktadır. 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre Bilecik ilinin ilçeleri arasında alan büyüklüğü olarak 5. sırada yer olan Osmaneli, nüfus bakımından 3. sırada yer almaktadır.

Çizelge 2.1 Osmaneli nüfusunun yıllara göre sayımları.

NÜFUS SAYIM SONUÇLARI			
YIL	TOPLAM	ŞEHİR	KÖY
1927	9137	2263	6874
1935	9190	2138	7052
1940	9543	2214	7329
1945	9882	2436	7446
1950	11146	2323	8823
1955	11962	2613	9349
1960	12716	2733	9983
1965	13310	3506	9804
1970	12116	3952	8164
1975	13063	6563	6500
1980	14754	6246	8508
1985	16682	7515	9167
1990	18118	8704	9414
1997	19856	11220	8366
2000	21070	12814	8256

Osmaneli nüfusu 1980 yılında yapılan sayıma göre köyleri ile birlikte 14.685 kişidir. Bu nüfusun 6.164'ü ilçe merkezinde, 8.521 kişisi kırsal alanda yaşamaktaydı. 2000 yılı nüfus verilerine göre, İlçe bütününde 21.070 kişiye ulaşmıştır. Bu nüfusun 12.814 kişisi şehir merkezinde, 8.256'si kırsal alanda yaşamaktadır. 20 yılda ilçe bütününde % 43.5 oranında bir artış gerçekleşmiştir. Kırsal alanda nüfus azalırken, şehir merkezi nüfusu % 108 oranında artmıştır (Çizelge 2.1).

2.1.4 Ekonomik Yapı

Osmaneli için ipekböceği yetiştiriciliği ve ipek üretimi tarihi önem taşımaktadır. 1500 yıl gibi uzun bir geçmişi olan ipekböceği yetiştiriciliği ve ipek üretimi ilçenin tarıma dayalı sanayi kültüründe büyük yer tutmaktadır. Osmaneli'nde Rumların kasabayı terk etmeleri ile birlikte önceleri yaklaşık olarak her evde yapılan ipekçilik, kozacılık, zamanla fazla gelir getiren bir uğraş olmaktan çıktığından ve yeni gelenlerin ipekçiliği bilmemelerinden dolayı zaman içinde

unutulmaya başlanmıştır(Battalgazi Pamir,2004,s.74). Cumhuriyet'ten önce ilçede 3 ipek fabrikasının bulunmasına rağmen; Cumhuriyet'ten sonra bir fabrika üretime devam etmiştir.Son fabrika da on yıl kadar önce yıkılmış,geriye sadece bacası ve kozaklığı kalmıştır.

Sakarya'nın suladığı verimli topraklara sahip olan ilçe halkı Osmanlı döneminde tarım alanında gelişmiş bir yerleşimken Kurtuluş Savaşı'nda fakir düşmüştür.Sonraları yeniden gelişme sürecine girmiştir(Akpınar,1982,s.13).Göçmenlerin getirdiği yeniliklerle tarım daha da gelişmiştir. Zamanla İlçe gelir kaynaklarından en önemlisi tarım ,özellikle sebze ve meyve üretimi olmuştur.

1973 yılından sonra verilen teşviklerle kurulan fabrikaların bir kısmı zaman içinde kapanmıştır.Günümüzde Osmaneli'nde faaliyet gösteren irili ufaklı 20 ye yakın fabrika bulunmaktadır*.

1990'lı yıllarda Bilecik yolunda 1000 dönüm arazi tahsis edilen , Osmaneli Organize Sanayi Bölgesi 14 sanayi parseline sahiptir. 2003 yılında arazinin alt yapısı (yol,su,elektrik ve doğalgaz)oluşturularak, 1600 dönümlük genişleme alanı resmen tanımlanmıştır.Şu an Osmaneli Organize Sanayi Bölgesi içinde 9 fabrikanın inşaatı sürmektedir.

2.1.5 Eğitim

Cumhuriyet'ten önce Osmaneli'nde yaşayan Rumlar kendi dillerinde eğitim yapmaktaydılar.Eski Belediye binasında ve Emin Çavuş sokaktaki ilkokul ile halen eğitimin devam ettiği Balaban İlköğretim Okulu ve eski mektep sokakta bir rüştiye ve kız mektebinin mevcut olduğu tespit edilmiştir.Ayrıca dini eğitim veren kişilerin yanında eğitim alanlar da bulunmaktadır(Akpınar,1982,s.14).

Cumhuriyet'ten sonra açılan halk mekteplerinde halk Latin harfleriyle okuma-yazmayı öğrenmiştir.Günümüzde ilçe merkezinde dört ilköğretim okulu(köylerinde ise biri 1-8.sınıflarda eğitim veren diğerleri ise 1-3.sınıflarda eğitim veren dokuz ilköğretim okulu);75. Yıl Anadolu Lisesi,Ticaret Meslek Lisesi ve Çok Programlı Lise olmak üzere üç lise

---

* Günümüzde ilçenin faaliyet gösteren fabrikaları; CP Piliç,Omsan Mermer Sanayi, Odöksan, Ektaş Yem ve Un Fabrikası,Kuleli Hortum Fabrikası,Öğün Tekstil,Rehau Plastik Sanayi,Delta Plastik,Mansfield Mermer Fabrikası,Sizin Yem Fabrikası,Uzlar Mermercilik,Bilecik Hazır Beton Tesisi,Gök inşaat ve prefabrik,Keleşler Mermercilik ve Sakarya üzerinde Parel Elektrik Üretim Merkezi'dir.

bulunmaktadır(Çizelge 2.2).

Halk Eğitim Merkezi her yıl belirlenen konularda eğitim vermeye devam etmektedir.İlçede bir Meslek Yüksek Okulu ve bir de öğrenci yurdu bulunmaktadır.

Çizelge 2.2 Bilecik ili nüfusunun eğitim durumu (Genel Nüfus Sayımı 2000).

Nüfusun Eğitim Durumu (6+ yaş)		
Öğrenim Türü	**Nüfus**	**Oranı (%)**
Bir öğretim kurumundan mezun olmayanlar	30.019	18.47
İlköğretim kurumlarından mezun olanlar	99.516	61.22
Ortaöğretim kurumlarından mezun olanlar	25.296	15.56
Yükseköğretim kurumlarından mezun olanlar	6.929	4.26

2.1. Kentin Tarihi Gelişimi

Osmaneli'nin tarihteki isimleri Melagina, Leukai, Pefka ,Lefke'dir.İlkçağda Göksu çayının adı Mela yada Gallos olarak anıldığından bu nedenle kentin ilk adı Anadolu'nun yerli halklarından Luwi dilinde Melawana, Mela halkının kenti olarak anılmıştır.Fakat çeşitli kaynaklarda Melagina'nın yerleşim bölgesinin,Leukai' nin ise bu bölgede bulunan bir yerleşim merkezinin adı olduğunu(Ramsay,1960,s.226);Helence'de 'Ak kavaklık' anlamına gelen Leukai ve 'Kara şehir' anlamına gelen Melagina,aynı bölgede birbirine yakın iki farklı yerleşim merkezi olabileceğini belirten açıklamalar da vardır(Diri,1995,s.18-21).

İlk yerleşiminin M.Ö. 2000'lerde yapıldığı sanılmakla beraber,demiryolunun yakınında bulunan Trak mezarı kalıntısından yerleşimin M.Ö. 1000'li yıllarda varlığı kesindir. M.Ö. 1200'lerde , Friglerin, Perslerin ve sonra Romalıların kente hakim olduğu kalıntılardan anlaşılmaktadır.

İlkçağda küçük bir yerleşim olan kent ;ortaçağda Hıristiyanlığın önemli merkezlerinden olan İznik(Nicea)'ten doğuya giden yol üzerinde ilk merkez, İstanbul'dan İran ve Arap sınırına giden Bizans ordusunun yolunun üzerinde bir konaklama noktası ve tarihi ipekyolu üzerinde olmasından dolayı önem kazanmıştır.Leukai (Osmaneli)'nin Roma dönemi Hıristiyan hacı yolu üzerinde bulunduğu bilinmektedir(Şekil 2.3).

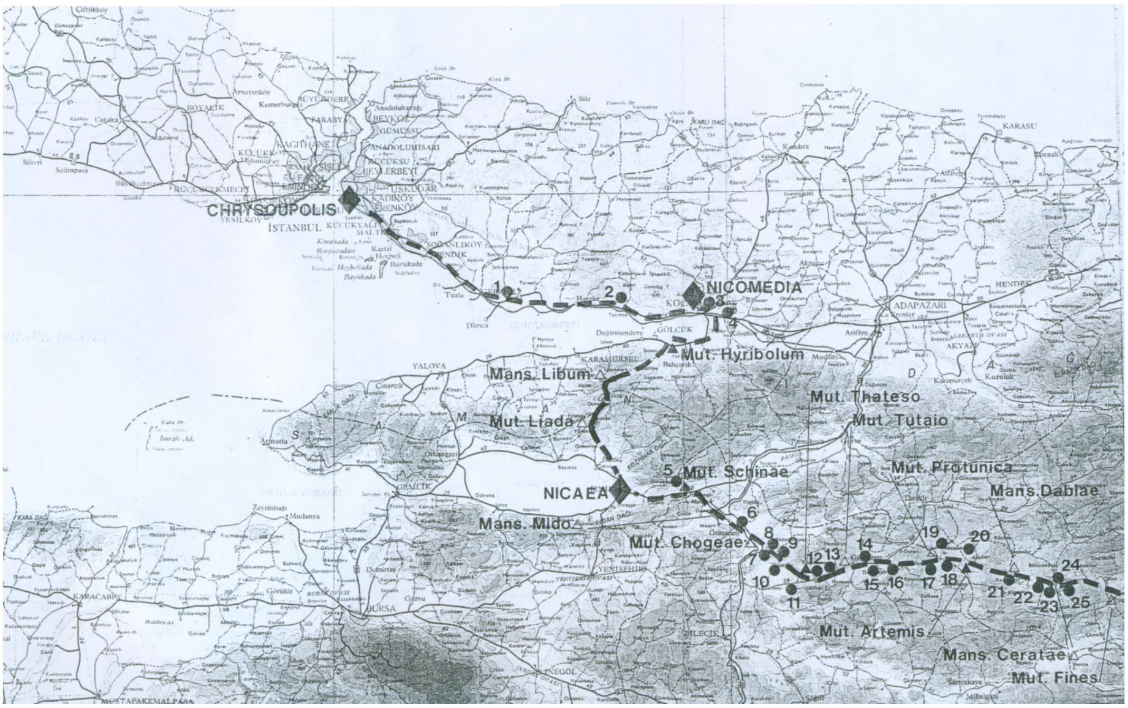

Şekil 2.3 Roma döneminde hac yolunun bir kısmı.6. nokta Leuika.(French , D.Roman Roads and Milestonas of Asie Minor).

1269 tarihli, Paris Milli Kütüphanesi'nde bulunan bir eserde başpiskoposluk olarak piskoposlukların 39. cusu ve en sonuncusu olduğu kaydedilmiştir.Başpiskoposluğa M.S. 530 yılından sonra yükseldiği, 680'de İstanbul'da toplanan bir mecliste ise bu piskoposluğun mevcut olduğu yine bu piskoposluğun kaynaklarında belirtilmiştir(Diri,1995,s.20).

Doğu Roma'dan sonra Selçuklular'ın bölgede hüküm sürdüğü Göksu kıyısında, Düzmeşe köyü yakınlarındaki gözetleme kulelerinden anlaşılır.

1308 yılında Osman Gazi tarafından Akhisar ve Mekece ile beraber Osmanlı topraklarına katılmıştır. 1885 yılında Ertuğrul Livasının kurulmasıyla merkez kazasına bağlı bir nahiye olarak livaya bağlanmıştır.1913 yılında Osman Gazi'nin anısına ismi Osmaneli olarak değiştirilmiştir.İlçe, Cumhuriyet'ten sonra 1924 yılında il olan Bilecik'e, 1926 yılında bağlanmıştır.

Osmaneli, Osmanlı döneminde İstanbul-Bağdat ve Mekke yolu üzerinde olduğundan önemini yitirmemiştir.Padişah tarafından bölgeye Cebecioğlu isminde bir yeniçeri gönderilmiştir. Halk uzun süre Cebecioğlu ailesinin oturduğu büyük konaktan idare edilmiştir.Konak daha sonradan kasten yakılmış ve böylece Osmaneli'nin tarihini oluşturacak olan belgelerin çoğu

yanarak yok olmuştur.Cebecioğlu 'nun konağı bugün “ Yanık Konak ” adıyla anılmaktadır.

Osmaneli ilçesi 1874 yılında büyük bir yangın yaşamıştır. Sığırlık mahallesi olarak bilinen eski yerleşim bölgesinde bulunan yaklaşık 1200 evden 1000 kadarı yanmıştır. Büyük maddi ve manevi zarara uğrayan ilçe halkı, çok zor şartlar altında, uzun süre çadırlarda yaşamak zorunda kalmıştır.

Yangından sonra tekrar inşa edilen Osmaneli, Vali Ahmet Müfit Paşa’nın önderliğinde, bir Macar mühendisin 1878’ lerde yaptığı plan içinde uzun süren bir zaman zarfında imara çalışılmış, Kurtuluş Savaşı yıllarında tekrar bir miktar tahribata uğrayarak, sonradan yapılan ilavelerle bu güne ulaşmıştır. Yangın sonrası plan içinde yapılan ve yangından kurtulan kısımlar, bugün Camii Kebir ve Camii Cedit mahallelerinin en eski binalarını ve yerleşim alanını oluşturmaktadır. Bu kısımları ayırmak için kullanılacak iki noktadan söz edilebilir. İlki yangından sonra yapılan plan uyarınca kuzey-güney ve doğu-batı istikametindeki birbirine paralel ve dik kesen cadde ve sokakların düzgünlüğüdür.İkinci nokta da yangında kurtulan sokakların daha dar ve evlerin çatılarının adeta birbirlerine değecek kadar yaklaşık olmasıdır(Akkayan,1990,s.76).Yani yangın sonrası , geleneksel organik doku yerine,antik çağlardan (Piriene,Milet v.b.)beri uygulanan grid plan kullanılmıştır.

Vitale Cuinet, 1894 tarihli La Turquie d’Asie adlı eserinde ilçede 3 cami,1 minare,18 mescit,1 kilise, 6 hamam,98 dükkan, 1 hastane, 1 eczane ve 1105 konut olduğunu belirtmiştir(Cuinet, 1894,s.174-175).

Günümüzde ilçe dahilinde, Soğucakpınar, Kaşıkçı, Kazancı, Büyükyenice köylerinde bulunan tümülüsler (kapalı mezar) ve kale kalıntıları, Medetli yolu taşları Roma dönemine aittir. Bereket ve Çiftlik Köylerinde Bizanslılara ait lahitler görülmektedir. Kızılöz Köyü sınırları içinde Osmanlı İmparatorluğu’na ait kale kalıntıları, Boyunkaya ve Düzmeşe köyleri civarında su kemerleri bulunmaktadır. Sakarya üzerinde Bizanslılardan kalma Haçlı Seferleri zamanında tahrip edilmiş köprü, ilçeye 3 km. uzaklıkta Bizanslılardan kalma Kuşlar Kalesi ile I. Kılıçaslan devrinden, Göksu kıyısında gözetleme kuleleri vardır. Osmaneli’nin fethinde askerin bayraktarlığını yapan bir dedenin türbesi olan Bayraklı Dede Türbesi Dere sokağında bulunmakta ve halk tarafından bugün de ziyaret edilmektedir. Ayrıca Osmanlı döneminden kalan köprü ,sarnıç ve kilise kalıntısı ,fonksiyonu değiştirilen bir hamam ,han ,Ulu cami,Kırgıllı cami ve sivil mimarlık örnekleri olan konutlar vardır.

Evliya Çelebi ise Seyahatnamesinde Osmaneli’ni şöyle anlatmaktadır:

“Köy halkı Levke derler.Bursa toprağında ve eski Bursa krallarının yapısıdır.Sonra Osmanlıların ilk beyi olan Osman Gazi burayı Rumlardan almıştır. Kalesi dört köşe, küçük, harap bir viranedir. Kendisi 150 akçalık bir kazadır. Yetmiş parça kadar köyleri vardır. Kadısına senede üç kese has olur. Ayrıca hakimi vardır. Şehri, Sakarya nehri kenarında olup, bağlı bahçeli, altı yüz evli, beş camili, dört hanlı, hamamlı, mektepli, küçük çarşılı şirin bir kasabadır.

Sipahikethüda yeri, yeniçeri serdarı var. Ama nakibüleşrafı(peygamber soyundan olanların işlerini görmek için hükümetçe tayin edilen memur) ve şeyhülislamı yoktur. Lakin bilginleri, ayan ve eşrafı vardır. Birer buçuk okka gelir sulu ayvası olur ki, Allah bilir dünya yüzünde benzeri yoktur. Ayva perverdesi, ayva reçeli dünyaca meşhurdur. Sakarya nehri üzerinde uzun ve ahşap bir büyük köprüsü vardır ki ibretle seyrolunur.”(Evliya Çelebi Seyahatnamesi,Cilt.2,S.I46.)

3. OSMANELİ KENT DOKUSUNU OLUŞTURAN ÖĞELER

Kent Dokusu olarak incelenen bölge,sit alanını kapsayan Cami Cedit ve Cami Kebir mahalleleridir.

3.1 Yol Dokusu

Osmanlı geleneksel kasabası Ulu Cami etrafına toplanıp,burayı merkez alarak topoğrafyaya göre şekillenen organik bir dokudan oluşur.Herkes komşusunun havasını,güneşini,suyunu engellemeyecek şekilde evini yaptırmıştır.Osmaneli kent dokusu içinde 1874 yangınına kadar organik olan yol dokusu, 1200 haneden 1000 tanesi yandığı için büyük ölçüde tahrip olmuştur.Yeni yapılan planla (Macar mühendis tarafından yapılan) Cami Cedit mahallesinin büyük kısmı gridal planlanmıştır.Böylece yangını hızlandıran dar sokakların yerini daha geniş birbirini dik kesen sokaklar almıştır.Cami Kebir mahallesinin yol dokusu şekil olarak çok değişmese de sonradan yapılan yapılar ve değişen sokak kaplaması nedeniyle eski atmosferini yitirmiştir.

Şekil 3.1 Sakarya caddesinden görünüm

Osmaneli'nde geleneksel sokak kaplaması, kaba yonu bazalt paket taşlardan oluşan Arnavut kaldırımıdır.Bu şekilde yol çamurdan arınır.Arnavut kaldırımı olan sokakların meyili iki yandan ortaya doğrudur ve kaldırımı yoktur.Bu durum yağmur suyunun ve pis suların yolun ortasından akmasını sağlar.Bugün Arnavut kaldırımı göremesek de,Sakarya caddesinin beton zemini eski şeklini ,azda olsa , kaybetmemiştir(Şekil 3.1).

Bazı sokaklarda kaldırım yapılmış,bazı dar sokaklarda araç geçemeyeceği düşünülerek yapılmamıştır. Asfalt ve beton parke yapılan yollarda; yol genişletilip,tam ters yöne bombe verilerek menfezlere su akışı sağlanmaya çalışılmış ve böylece eski doku tamamen yok edilmiştir.Ayrıca eski kota göre 40-50 cm yükselen yol kotu nedeniyle bazı konutların giriş kapıları yol kotundan çok aşağıda kalmıştır.

Eski dokudaki sokakların meyilli olmasının nedenlerini Akkayan kitabında yapı malzemesinin kerpiç olması, sudan son derece kolay etkilenen bu malzemeyle yapılan binaların uzun süre tamir edilmeden kullanılabilme olanağının yaratılması ve yamaçta kurulmuş olan bu mahallelerin özellikle Kapakça deresi yönünden (güneyden) zaman zaman sel gelmesi sonucu su baskınına maruz kalması olarak belirtmiştir.

3.2 Mahalleler

Merkez mahalleleri Cami Cedit,Cami Kebir,İnönü ve Haceloğlu'dur.İlgi alanımıza giren Cami Cedit ve Kebir mahalleri ilçenin en eski bölümleridir ve sit alanını kapsarlar.Haceoğlu mahallesi 1895'te hizmete giren demiryolu istasyonu ve lojmanları saymazsak 1950'lere kadar yerleşme alanı dışında kalan tarım alanı olarak kullanılan bir yerdir(Akkayan,1990,s.80).1952 yılında ilçeye gelen göçmenlere bu bölgeden toprak verilmiş,eski dokuyla arasında bulunan mezarlık da kaldırılınca iskanı hızlanmıştır.

3.3 Çarşı Bölgesi

Bugün üzerinde eski hanın bulunduğu Sakarya caddesi ve çevresi ilçenin en eski ticaret alanıdır.

Günümüzde istasyon tarafından çıkarak, karayolunu geçerek gelip,Sakarya caddesini dik kesen ana arterde(İstasyon caddesi; Balaban meydanından sonra adı İsmet Paşa caddesine dönüşüyor.) ve karayolu üzerinde merkeze yakın bölgelerde ticaret fonksiyonu yoğunluk göstermektedir.

3.4 Yeşil Alanlar , Mezarlıklar

Konutların bahçelerini saymazsak sit alanı içinde yeşil alan yok denecek kadar azdır.Bazı boş parseller,çocuk parkı olarak değerlendirilmiş fakat bitkilendirme yapılmamıştır.

Camii Kebir mahallesi ile devlet karayolu arasındaki mezarlık; 1960 ihtilalinden sonra uygulanan sıkıyönetim içinde, belediye görevlileri ve aslen Osmaneli' li olan görevli askeri yöneticilerin aldığı kararla kaldırılmıştır.

İki ayrı yerde mezarlık bulunmaktadır.Belediye ve hükümet binasının arkasında (güneyde) eski mezarlığın bir parçası olan kısım halen çok az kullanılmakta, ancak eskiden beri aile mezarlığı olarak yeri olanlar, burayı kullanabilmektedir. Halen kullanılan mezarlık kasabanın kuzey-batı ucunda ilçe hapishanesi olarak kullanılan eski tabakhane binası ve tavuk çiftliğinden biraz uzakta karayoluna yakın bir konumdadır(Akkayan, 1990.s.86-87).

3.5 Dini ,İdari ve Sosyal Amaçlı Anıtsal Yapılar

3.5.1 Rüstem Paşa Cami (Cami Kebir-1516)

Osmaneli ilçe merkezinde Sakarya caddesi üzerindedir.Ulu Cami diye de adlandırılır.

Kanuni Sultan Süleyman'ın damadı ve veziri Rüstem Paşa tarafından yapımına başlanmış, ölümü üzerine çatısı ve minaresi cariyesi tarafından tamamlanmıştır. Yapının mimarının, Mimar Sinan'ın kalfası Yüzgeç Mehmet Paşa olduğu bilinmektedir.

Şekil 3.2 Rüstem Paşa Cami(1516)

Kitabesinden anlaşılacağı üzere Keskinizade Elhac Ali Ağa tarafından onarım görmüştür. Hattat Mehmet Vehbi tarafından yazılan yapılış tarihini gösterir bir panosu vardır.

Kareye yakın dikdörtgen planlıdır.Duvarları kesme taştan ,tavanı ahşaptandır.Çatısı metal kaplamalı kırma çatıdır.Kıble duvarında 17.yy dan kalan kabe tasvirinin bulunduğu çini pano vardır.İç mekanda girişin hemen üstünde bulunan kadınlar mahfili bir galeriyle ana mekandan ayrılır.Kare kaide üzerine kesme taşlarla inşa edilmiş poligonal gövdeli minaresi girişe göre sağ köşededir. Kuzey cephesindeki beş kemerli bir revak halindeki son cemaat mahalli de ahşap tavanla örtülmüştür.Ahşap kapaklı,lokma parmaklıklı pencereleri vardır.

Yapının revak kemerleri yakın zamanda pvc doğramalı,camlı bir bölmeyle kapatılarak, görsel değeri gölgelenmiştir(Şekil 3.2).

3.5.2 Kırgıllı Cami(1550)

İlçe merkezinde ve Sakarya caddesi üzerindedir.Hamid-i hatun ve Şaban Ağa tarafından başlatılan inşaat , ölümleri üzerine Hacı Mustafa Ağa tarafından tamamlanmıştır.Caminin yanında Şaban Ağa tarafından yaptırılan fakat, günümüze ulaşmayan bir de çeşme olduğu söylenmektedir. Dikdörtgen planda, sıra moloz tekniğiyle yapılmış,marsilya kiremit kaplı, ahşap kırma çatı ile örtülmüş bir camidir. Eskiden açık olan son cemaat yeri kapatılmıştır.Kadınlar mahfili galeri şeklinde yapılmıştır.Kesme taşlarla yapılmış poligonal gövdeli minaresinin şerefe altında, tuğla bindirmeleri vardır. Blok kesme taşlardan yapılmış şerefe korkuluklarında herhangi bir süsleme yoktur. Minarenin petek kısmı tuğla örgülüdür(Şekil 3.3).

Şekil 3.3 Kırgıllı Cami

3.5.3 Taş Köprü

Rüstem Paşa tarafından Mimar Sinan'a yaptırılan Sakarya ırmağı üzerindeki taş köprüden günümüze sadece köprünün ayak kısımlarının kalıntıları kalmıştır(Şekil 3.4).

Şekil 3.4 Taş Köprü

3.5.4 Hagios Georgios Kilisesi

19.yy. sonlarında yapılan Rum kilisesi üç nefli,bazilikal planlıdır.Kubbe dışında kalan çatı örtüsünün içerden tonozla örtüldüğü anlaşılmaktadır. Ön cephesinin iki yanında birer çan kulesi yükselmektedir.

Şekil 3.5 Hagios Georgios Kilisesi

Mübadele sonucu cemaati göç edince kilise de atıl kalmış,evsizlere barınak olmuş ve ahır olarak kullanılmıştır.Bu zaman zarfında kubbesi ve çatısı yok olmuştur(şekil 3.5).

Yapım sistemi kargir-yığma olarak gözükse de ayakların birbirine metal gergi ve ya putrellerle bağlanması bir geçiş dönemi yapısını yansıtır.5.5 m'lik kubbesini taşıyan 94x94 cm lik dört adet ayak, dolu tuğladan(10.5x23x6) örülmüştür.Tuğla harç kalınlığı yaklaşık 1.5 cm, sıva ise 2cm dir.Temelden sokla kadar yükselen kısımda yüksekliği arazi eğimi ile değişen kaba yonu taş, dolu tuğlayla karma olarak kullanılmıştır.Sokl eteğinde 28 cm genişliğinde;eni,boyu değişkenlik gösteren(köşedeki taş:47x177x28 cm) kesme taşlardan oluşan bir bant dönmektedir.Yüksekliği 72 cm sokl kısmı ,genişliği yer yer değişen(47-150 cm),suyun akabilmesi için köşeleri pahlı,kesme taşlardan oluşmaktadır Sokl üstünde yükselen beden duvarları 1m moloz taş,2-3 sıra tuğla örgüsünden(hatıl) oluşan 76cm kalınlığında almaşık duvarlardır.Duvarlar üst örtüde tuğladan örülü tonozlar ve kubbelerle bitirilmiştir.Kubbelerin üzeri alaturka kiremitle kaplanmış,tonozların üzerine beşik çatı ile örtülmüştür. Kapı,pencere boşlukları ışınsal tuğla yarım daire kemerlerle geçilmiştir. Yapının ana giriş kapısını geçen kemerleri 40 cm çapında yekpare mermer sütunlar taşır.Yapıda kullanılan bazı taşlar(kalker gibi)suya olan dayanıksızlıklarından dolayı erimişlerdir.

3.5.5 Eski Hükümet Konağı

Yapı ilçe merkezinde Sakarya caddesi üzerindedir.Rüstem Paşa Cami ile kapıları karşı karşıya olan yapının 1915 sonlarında kamu binası olarak yapılmış olduğu bilinmekle beraber ilk fonksiyonu netlik kazanmamıştır. Cumhuriyetin ilanıyla birlikte yapı hükümet konağı olarak kullanılmaya başlanmış bu fonksiyon içinde kaymakamlığa, adliyeye, askeriyeye ve tapu dairesine ev sahipliği yapmıştır.1980'de günümüzde kullanılan hükümet konağı yapılınca sakinleri yeni yerlerine taşınmış yapı boşaltılmıştır.

1978-80 yıllarında Bulgaristan'dan gelip evsiz kalan 15-16 göçmen ailesine mesken olmuştur. Bu aileler yapının her odasını birer hane olarak kullanmışlardır.1985'lerde değişen dış politikalara paralel olarak bazı aileler Bulgaristan'a geri dönmüş, bazısı büyük şehre göç yolunu seçmiş, sonuç olarak; bir aile yapıyı mesken olarak kullanmaya devam etmiştir.1985 yılında mülkiyeti ilçe müftülüğüne geçen yapının huzurevi olarak restore edilmesi gündeme gelmiş fakat uygulamaya geçilememiştir.Şu an yapı son kalan Bulgar göçmeni ailesi üyelerinden ana-oğul tarafından kullanılmaktadır. Mülkiyeti il özel idaresindedir.2005 yılında butik otel olarak hazırlanan restorasyon projeleri EKVTVKK tarafından onaylanmıştır.

Uygulamanın başlaması beklenmektedir.

Yapı bodrum, zemin ve 1.kattan oluşmaktadır.Bodrum kat girişi, doğu cephesinden ahşap çatkı bir kapıyla ayrı olarak verilmiştir. Bu kat yıllardır Rüstem Paşa Cami'sinin deposu olarak kullanılmaktadır (tabut vb.).Bodrum kat duvarları temel duvarının devamı olarak yapılmış almaşık duvardır. Zemin sıkıştırılmış toprak ve tavan ,ahşap kirişlemedir.İlk fonksiyonunun memurların o zamanki ulaşım aracı olan atlarının ahırı olması büyük olasılıktır.İki küçük pencereden ışık alan mekana sonradan aynı ebatlarda bir pencere daha açılmıştır.Aktif kullanımı sırasında yol kotuyla aynı olan bodrum girişi,zamanla yenilenen sokak kaplamalarının üst üste gelmesiyle sokak kotundan aşağıda kalmıştır.Mekan diğer katlardan daha alçak tavanlı ve küçüktür.

Zemin kat mekansal olarak bir 'I' koridor üzerine sıralanan odalardan ve giriş aksında bir merdivenden oluşur. Yapı zemin katı dış duvarları temelin devamı olarak yükselen almaşık (moloz taş+dolu tuğla) duvardır.Bu dış duvar batı cephesinde ince (27 cm) diğer cephelerde normal boyutlarındadır.İç duvarlar ahşap karkas,arası kerpiç dolguludur. Dış cephe sıvası 2 cm lik kıtıklı kireç sıvadır.İç cephe ahşap karkas duvarların kerpiç dolgusu 1-2 cm geriden örülerek kıtıklı sıvanın yüzeye tutunması sağlanmıştır.Döşeme; holde karo mozaikle,odalarda genel olarak 2.5 cm kalınlığında 25-30 cm eninde ahşaplarla kaplıdır.Bazı odalarda pencere alt pervazı hizasında koltuk silmeleri görülür.Ahşap ana giriş kapısı orijinaldir(Şekil 3.6).

Şekil 3.6 Eski Hükümet Konağı

Birinci kat zemin katla aynı plan şemasına sahiptir. Yapıda bu katta dört yönde 40-50 cm. lik çıkma yapılarak kullanım alanlarının arttırıldığı görülür.

Zemin ve 1. katlar arasında, yapının kuzey-batı köşesinde, tavan yüksekliğinden yararlanarak kısmi bir ara kat oluşturulmuştur.Bir oda büyüklüğünde olan bu ara kata 1. kattan -sonradan yapılan- bir merdivenden inerek ulaşılır.

Yapı 1950' lerde bir onarım geçirmiş, bu onarım sonrasında bazı pencere ve kapılar kapatılmış,doğramaların çoğu da yenilenmiştir.Ek olarak bacalar ,ıslak mekanlar ve merdiven yapılmıştır.

Gerek içinde barınmış olan insanların gerekse doğa şartlarının etkileriyle tahrip olan yapı en büyük deformasyona '99 Gölcük Depremi sırasında uğramıştır.Özellikle kuzey cephe duvarları ,zemin katında strüktürel çatlaklar oluşmuştur.Çatının zamanla tahribatı ,çatı arasına kuşların yuvalanmalarına izin vermiş;bu durum tahribatı daha da arttırmıştır.Çatıdan giren su,üst kat tavan kaplamalarını -özellikle baca diplerinde- yer yer çürütmüştür.Üst kat ahşap karkası, bu sudan etkilenerek deforme olmuş ve sonucunda duvarların çoğunda sıvalar dökülmüş, dış cephenin bağdadi çıtaları ortaya çıkmış,çıtaların çoğunluğu da çürümüştür.

3.5.6 Çifte Hamam

İlçe merkezindedir.Kereste doğrama ve mobilya atölyesi olarak kullanılmaktadır.Tek katlı olan kagir yığma hamam yapısı üzerine,yığma tuğlayla bir kat daha eklenmiştir.Bu ek kat konut olarak kullanılmaktadır.Hamam yapısına ek olarak bir de depo yapılmıştır.Dışarıdan hamam olduğu pek anlaşılamayan yapının içinde,hamama ait odalar,kemerli kapı geçişleri ve aynalı tonozlu küçük hacimler hala durmaktadır(Şekil 3.7).Yapı sıra moloz tekniğiyle inşa edilmiştir.

Şekil 3.7 Çifte Hamam iç mekanı

3.5.7 Eski Han

İlçe merkezinde bulunan eski han yapısı Sakarya caddesi üzerinde Rüstem Paşa Cami karşısındadır.19. yy yapısı olan tek katlı hımış yapım tekniğinde yapılmış olan han yapısı, iç avlulu ,dikdörtgen planlıdır.Kırma çatılı,alaturka kiremit kaplıdır.Bir kısmı yıkılmıştır.Cadde üzerindeki bölümleri ticarethane olarak faaliyet göstermektedir(Şekil 3.8).Yan cephelerdeki kısımlar daha çok depo amaçlı kullanılmaktadır.Avlu içinde arka kısımlarında kümes hayvanları beslenmektedir.

Şekil 3.8 Eski Han'ın Sakarya caddesinden görünüşü

3.5.8 Bayraklı Dede Türbesi

İlçe merkezinde Dere sokakta bulunan Bayraklı Dede Türbesi'nin yapılış tarihi belli değildir.Türbe önündeki çeşmenin kitabesinde "….Sana nasip olan Kevser şarabı, Fahbet'ül (hayır hasenat sahibi kimse)hayrat'ül hasenat,Hacı Mazlum Ağa'nın hayratıdır. Hicri 1225(Miladi 1862)" yazısı okunmaktadır.

3.5.9 İpekböceği Fabrikaları

Cumhuriyet öncesinde üç tane olan faal fabrika sayısı ,Cumhuriyet'ten sonra bire inmiştir.İlçenin güneyinde bulunan son fabrika da yakın zamanda yıkılmış geriye bacası ve kozaklığı kalmıştır.Ahşap karkas içi kerpiç dolgu(hımış) tekniğinde inşa edilmişlerdir.Kozaklık da ahır olarak kullanılmaktadır ve bakımsızlıktan çökmek üzeredir.

3.5.10 Balaban İlköğretim Okulu(Eski İlkokul)

İlçenin en köklü ilkokuludur. Hükümet Konağı karşısında kalan, ana caddeye bakan eski binası 1932 yılında eğitim öğretime açılmıştır. 1992 yılında bahçe tarafında tek katlı 5 derslikli binası inşa edilmiştir. Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasından sonra da derslik sıkıntısından dolayı yine bahçe tarafındaki 3 katlı 10 derslikli binası inşa edilmiştir.

2004 yılında binanın çatı aktarımı yapılmış, yağmur olukları yenilenmiş iç ve dış çephe boyaları yapılmış caddeye bakan kısmına taş ihata duvarı ördürülerek yeni bir görünüm kazanması sağlanmıştır. 481 öğrenci, 19 öğretmen kadrosuyla eğitim öğretime devam etmektedir.

3.5.11 Cami-i Cedit

İlçe merkezindedir.Hacı Ağa tarafından yaptırılan eski cami,daha sonraları yıkılmış ve yerine 1977 yılında yeni cami yapılmıştır(Diri,1995,s.73).

3.6 Konutlar

Osmaneli Kentsel Sit Alanı yaklaşık olarak 26 ha büyüklüğündedir. Bu alan içerisinde toplam 812 adet yapı bulunmaktadır. Binaların 680 tanesi konut fonksiyonu taşımaktadır. Merkez içindeki ana arterler üzerinde yer alan konut alanlarının zemin katları ağırlıklı olarak ticari kullanımdadır (Tuna,2006,s.45).

T.C. Kültür Bakanlığı G.E.E.A.Y.K. Başkanlığı tarafından 24.06.1983-A-4429 sayılı karar ile koruma altına alınmış 106 adet tescilli yapı bulunmaktadır.14.01.2005 gün 360 sayılı karar ile Bursa Kültür ve tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından da 3 (üç) adet yapı daha tescillenmiştir.Tüm tescilli yapıların içinde konut amaçlı olan 98 adet yapı sivil mimarlık örneği olarak önerilmiştir.EKTVKK 29.06.2006 tarihli ve 1260 sayılı kurul kararıyla uygun görülen ve 2006 eylül ayı içinde belediye meclis toplantısında onaylanıp, askıya çıktıktan bir ay sonra kabul edilecek olan Osmaneli Kentsel Siti Koruma Amaçlı İmar Planı kapsamında yapılan çalışmada 2 adet hımış yapı 111-112 envanter no'su ile Sivil Mimarlık Örneği olarak önerilmiştir.

Konutların sivil mimarlık örneği olanları hımış,diğerleri tuğla yığma ve betonarme yapım tekniğiyle yapılmıştır.Çoğu iki ve ya üç katlıdır.Karayolu tarafına doğru kat yükseklikleri üçten fazla olan betonarme yapılar vardır.Bu yapılar dokunun özelliğini bozmaktadırlar.

4. OSMANELİ GELENEKSEL KONUT MİMARİSİ

4.1 Geleneksel Konutların Genel Yerleşim Özellikleri

4.1.1 Topografyanın Kullanımı

Cami Cedit ve Cami Kebir mahalleleri nehir ve tepe arasındaki yamaca kurulmuştur.Nehir boyunca 100 m olan yükseklik ,tepeye doğru ilerledikçe yerleşme içinde 140-150 m.'lere ulaşır.Yerleşmenin sit alanı dışında kalan tepeye yakın en uç kısımlarında yükseklik 170 m. yi bulmaktadır.

Hafif meyilli olan Cami kebir mahallesi aynı zamanda organik dokuya sahiptir.Buradaki yapıların bazıları -kot farkından yararlanamasalar da- bodrumludur.

Gridal planlı kısımda özellikle Hacı Ethem sokakta ve Cumhuriyet caddesinde eğim daha çoktur.Yapılar kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan birbirine paralel ve paralel sokakları dik kesen sokaklar üzerine bitişik nizamda yapılmıştır.

Geleneksel dokunun yerleştiği en eğimli sokak Keskinler Sokak'tır.Buradaki geleneksel konutlar topografyaya uyumlu bir düzende konumlanmışlardır.Sonradan yapılan betonarme binaları saymazsak, konutlar birbirinin manzarasını bozmadan,hava sirkülasyonunu ve güneşini kesmeden araziye oturmuşlardır.Bazı yapılar eğime oturarak kot farkından doğan katları da kullanmışlardır.Bunlar Keskinler sokaktan tek ya da iki kat;Havuzlu sokaktan üç katlı olarak görünürler.Kazıklı yol da denilen Keskin sokakta, yerleşmeyi izleyebileceğiniz panoramik noktalar vardır.

4.1.2 Parsellerin Oluşumları , Büyüklükleri ve Mülkiyet Durumları

Genel olarak ticaretin yoğun olduğu bölgede parseller daha küçüktür.Büyük parsellere sahip konutların çoğu miras yoluyla parçalanarak küçültülmüştür.Geleneksel dokudaki Müslüman halkın konutları yüksek yığma kerpiç duvarlı bahçelere sahiptirler ve konuta bahçeden geçilerek girilir.Konutlar sokağın sınırını da belirlerler.Geri çekilme mesafesi yoktur.Rumlardan kalma konutlarda ise yüksek duvarlı bahçeler yoktur.Evlerin kapıları sokak kotundan 4-5 basamak yüksektedir ve kapılar direk sokağa açılırlar.

Yapı mülkiyetleri genelde oturanlara aittir.Kiracı olarak oturanlar da vardır. Bölgede parseller el değiştirmemekte ve bireysel konut üretimi ağırlığını koruduğu için yaşayanlar kendi parselleri içinde konut sorununu çözmek istemektedirler(Tuna,2006,s.46).

4.1.3 Konutların Parsel İçi Konumlanma Biçimleri

Konutlar parsel içinde ;

- Köşe parselin, her iki sokağa yüzü olan köşesine yaslanmış biçimde, geride kalan alan bahçe olarak kullanılmak üzere müstakil,
- Ortadaki parselde, parselin sokak yüzüne yaslanmış biçimde,geride kalan alan bahçe olarak kullanılmak üzere müstakil,
- Bitişik nizamda köşe parselde parseli tamamen kaplayan,
- Bitişik nizamda orta parselde parseli tamamen kaplayacak şekilde iki yana yapışık(yangın duvarıyla yalıtılmış),

biçimlerde konumlanırlar.

4.2 Geleneksel Konutların Plan Özellikleri ve Tipleri

4.2.1 Katların Kullanım Biçimleri

Osmaneli sivil mimarisindeki konutlar iki ya da üç katlıdır.

Zemin kat ; yapıya giriş yapılan çift kanatlı, ahşap çatkılı kapının bulunduğu, zemini çoğunlukla sertleştirilmiş toprak olan, temelden soklu oluşturarak yükselen moloz taş ve ya kerpiç duvarın çevrelediği,duvarları sıvasız ve ya kıtıklı sıvalı , normal katlara göre basık olan, penceresiz depo alanlarıdır. Bu kısma sayvan altı da denir.İpekböcekçiliği yapılan evlerde zemin katlar bahçe ile ilişkileri ve serin mekan olmalarından dolayı dut yaprağı depolanması ve kıyılması işlemlerinin yürütüldüğü alanlar olarak da kullanılmıştır.Bu hacimler genelde arka bahçeye açılırlar.Bahçelerin bir kısmı mutlaka dutluktur.Bahçenin yaz aylarında günlük hayatın sürdüğü taşlık kısmı Sakarya deresinden çıkarılan dere taşlarıyla kaplıdır.Bahçede evcil hayvan beslenen bir kümes ya da ağıl,hela,kuyu,tandır ve üstü saçaklı bir ocak da bulunur.Zamanla hela içeri alınarak banyo ile birleştirilmiştir , kuyular kapatılmış olsa da tandırları halen ekmek yapmak için kullanmaktadırlar.

Üst katlara ahşap bir merdivenle çıkılır.Bazı konutlarda galeri şeklinde ara kat bulunur.Ara kat daha çok kışın kullanılan basık bir hacimdir.

Asıl yaşam mekanı birinci katlardır. Merdiven sofaya çıkar.Sofada bulunan eyvanda hane halkı ortak zaman geçirirler.Odalar küçük, sofa geniştir.Sofaya açılan bir ve ya bir kaç oda vardır.Odalar da oturmak için alçak sedirler bulunur.Yatakların istiflendiği geniş gömme dolaplar(yüklük) genelde oda giriş kapısını bulunduğu duvarda yer almaktadır.Yıkanma eylemi de yine bu dolaplar içindeki çinko kaplı bölmede gerçekleşir.Odalarda ocak ve sergen

bulunur(Şekil 4.1).

Şekil 4.1 Ocaklı oda –Günüören köyü

En üst katlar böceklik olarak adlandırılan; ipek böceğinin bakıldığı , geniş, çatıyı taşıyan ahşap dikmelerden başka bölüntüsü olmayan, yüksek tavanlı ,çatı altı kaplaması olmayıp konstrüksiyonun göründüğü ferah mekanlardır. İpekböceği bakılan bu mekanlar geliştikçe daha geniş bir mekana ihtiyaç duyan böceklerin gereksinimini karşılayan, nem ve ısı miktarının kontrol altında tutulduğu, havadar yerlerdir.Mekandaki ahşap kapaklı pencereler loş bir ortam yaratmak için kullanılmıştır.Çoğunun orta kısmında kare şeklinde küçük bir camı vardır.Ahşap kapaklar ipekböceği evlerinin dış görünüşünü belirleyici öğelerdir. Böceklerin üzerinde bakıldığı ahşap tavalar kimi evde tavana asılır,kimisinde de yere çakılan ahşap dikmeler arasında sabitlenir.İlçede tümüyle böceklik olarak kullanılmış ama şimdi boş olan Mehmet Özden evinde ahşap tavalar halen durmaktadır(Şekil 4.2).

Şekil 4.2 Mehmet Özden evi ahşap böcek tavaları

Osmaneli geleneksel konut dokusunu oluşturan evlerin bir kısmı Rumların terk ettikleri evler,

bir kısmı miras yoluyla atadan çocuklarına geçen Türk evleridir.Mübadele sonrası Rumlardan kalan evlere göçmen Türkler yerleştirilmiştir.Bu konutlar Rumlardan sonra talana uğradıklarından gelen ailelerin barınması için yetersiz kalmışlardır.İyi durumdaki bazı büyük evler,bölünerek birkaç ailenin yaşaması için tekrar düzenlenmişlerdir.Böylece ipekçilik yapılan bölüntüsüz katlar,bölünerek yaşam katlarına dönüştürülmüştür.Bazı Türk evleri ise miras yoluyla bölünerek,birkaç kardeşe pay edilmiştir.Bu durum yine konutlarda katların kullanım biçimlerini değiştirmiştir.

4.2.2 Plan Düzeni

Plan düzenleri incelenen 50 kadar geleneksel konuttan edinilen verilere göre ; Osmaneli geleneksel sivil mimarisinde iç ve dış sofalı plan tiplerine rastlanmaktadır.Keskinizade Muhtar konağı,Tokluoğlu konağı,Eski Hükümet konağı karşındaki Ellezler konağı dış sofalı plan tipine;Şener Özden evi,Cebecioğlu konağı,Keskin sokaktaki Ellezler evi ise iç sofalı plan tipine örnek gösterilebilir.Balıkesir-Bandırma'ya bağlı Edincik beldesi evleri de ipek böceğine ayrılmış mekanları ile Osmaneli geleneksel konutları ile aynı plan düzenini gösterir (Başkaya N.,1993,s.150).Dış sofaların bahçeye bakan yüzleri zamanla kapatılmıştır.Konutlara giriş, sokaktan doğrudan eve giriş ve ya sokaktan önce avluya; avludan eve giriş şeklindedir.Bu durum sofaya açılan odaların dizilimini etkilemektedir.Plan düzeni genellikle iki,üç ya da dört küçük oda ,bir geniş sofadan oluşur. İkiden fazla odası olan konutlarda üçüncü ve dördüncü odaların sonradan yapıya eklenmiş olması olasıdır.Hane nüfusunu artması sonucu geniş olan sofanın zamanla bölündüğü gözlenmiştir.

4.2.3 Cephe tipleri ve cephe düzeni

Osmaneli geleneksel konutlarında zemin katlar sokak eğrisine uyarak şekillenir.Üst kat cepheleri genellikle farklı şekillerde çıkma yaparlar.Çıkmasız, hımış konutlar da bulunmaktadır.Bir kısım konutların üst kat cepheleri tamamen, sokağa doğru 50-60 cm' lik çıkma yapar ve alttan furuş ve ya payandalarla desteklenir(Şekil 4.3).Özellikle köşe konutlarda sadece baş oda alttan desteklenerek çıkma yapar(Şekil 4.4).Bazı konutlar da ise üst kat cephesi eşit üç parçaya bölünerek, ortada kalan kısım zemin katla aynı yüzeyde devam eder kenar kısımdaki odalar destelenerek çıkma yapar(Şekil 4.5).Bu çıkma bazen en üst katta da devam eder.Bu tiplerin dışında kalan; cephe ortasında yer alan tek cumbalı evlere de rastlanmaktadır.Ayrıcaahşap ampir uslubunda büyük birkaç konak vardır(Akpınar,A.s.32).

Doluluk-boşluk oranları, pencere kapı boyutları ve zemin kat yüksekliğinin diğer kat yüksekliklerine olan oranı cephe düzenini belirler.Zemin kat ve diğer katlar arasında tüm

yüksekliğin 1 olduğunu varsayarsak genel olarak iki katlı konutlarda ½ , ½ ; 2/5,3/5 ve üç

Şekil 4.3 Üst kat cephesi tamamen, sokağa doğru çıkmalı konut tipi

Şekil 4.4 Köşe çıkmalı konut tipi

Şekil 4.5 3'e bölünen cephe kısmi çıkmalı konut tipi

katlılarda 1/3,1/3,1/3 gibi bir oran dağılımı olduğu görülür.

Pencereler 1/3 oranında ve ahşap kayıtlarla bölünmüş,çift kanatlıdır.Kemerli ve düz tiplerine

doku içinde rastlanır.Düşey sürme pencere ve tepe penceresi az sayıda konutta görülmektedir.Böcek bakılan evlerde böcekliklerde pencereler kapaklıdır. Pencere açıklıkları 40-90 cm arasında, yükseklikleri 40-200 cm arasında değişir.Günümüzde bir çok hımış konutta pencere açıklıları betonarme konutlara öykünerek genişletilmiş,bazılarına da pvc esaslı doğramalar takılmıştır(Şekil 4.6).

Şekil 4.6 Pencere boşluklarında ve doğramalarda değişim

Sokak ve konutun avlusu arasında geçiş sağlayan bahçe kapıları daha çok çift kanatlı,geniş ahşap çatkı kapılardır(Şekil 4.7).Üzerlerinde karakteristik olan saçakları bulunur.Metal menteşeleri , kilitleri ,kapı arkası dirsek demiri ve sürgüsü dövme demirdendir.Açıklıkları

Şekil 4.7 Konut- kapı ilişkisi

150-250 cm , yükseklikleri 200-300 cm arasında değişir.Konutlara direk girişi sağlayan ahşap tablalı kapılar cephede simetriyi sağlayacak şekilde konumlanırlar.Üst kısımlarında çoğunlukla, penceresiz zemin katları biraz olsun aydınlatmak amacıyla , tepe pencereleri bulunur.Bu pencereler kimi zaman ahşap kimi zaman demir parmaklıklıdır.Genelde sade ahşap işçiliği olan kapıların dökme demir tokmakları süslüdür(Şekil 4.8).Yükseklikleri zemin kat kadar,bazen 1.5 kat boyundadır.Genişlikleri 90-220 cm arasındadır. Bakımsızlıktan günümüze ulaşmayan ahşap kapıların yerine metal kapılar takılmıştır.

Şekil 4.8 Kapı tokmakları

4.2.4 Süslemeler

Konutların ahşap işçiliği oldukça sadedir.Dış cephelerde süs göze çarpmaz.Bazı büyük konaklarda sofa ve odaların tavan kaplamalarındaki ahşap işçiliği dikkat çekicidir.Vitraylı tepe pencereleri (revzen) sadece Keskinizade ve Tokluoğlu gibi büyük konaklarda görülür.Bu konaklardaki eli böğründeler keser işi ile süslenmiştir.Bazı konutlarda saçak süsü,pencerelerde kafes ve ahşap lokma parmaklıklara da rastlamak mümkündür.Balkonlu Rum evlerindeki parapetler dökme demirdendir.

Sedat Baydar evinin alınlığında bir İstanbul manzarası resmedilmiştir(Şekil 4.9).Önceden alınlıklı diğer yapılarda da resimlerin var olabileceği düşünülse de tek örnek kalmıştır.

Şekil 4.9 Alınlıkta Boğaziçi resmi

4.3 Yapı Sistemi Özellikleri ve Malzeme Kullanımı

Yapı sistemi özelliklerini ve malzeme kullanımını bir örnek üzerinden açıklamak daha faydalı olacaktır.2005 yılında yanarak yok olan bu örnek, Yusuf Garip evidir.

4.3.1 Yusuf Garip evi

Üç katlı; ahşap karkas,kerpiç dolgu(hımış) yapım tekniğinde yapılan konut Rum'lar dan kalma bir yapıdır.Bir sofaya benzeyen yüksek giriş mekanı küçük bir ahşap kapıyla arka bahçeye açılır.Giriş mekanı dut yapraklarını depolama işlevinden dolayı penceresizdir.Yine giriş mekanındaki ahşap bir merdivenle galeriye ve oradan da diğer katlara ulaşılırmış(Şu an merdiven kullanılamaz durumda).Yapı böcek evi olmasından dolayı oda sayısı az,odalar küçüktür.Böceğe bölüntüsüz, geniş ve yüksek mekanlar ayrılmıştır.

Şekil 4.10 Yusuf Garip Evi arka görünüşü ve iç mekandan giriş kapısına bakış

4.3.1.1 Yapıda kullanılan malzemeler

Ahşap; yapıda ahşap,malzemeye ulaşmadaki kolaylıkla, bol miktarda strüktürel ve strüktürel olmayan şekilde kullanılmıştır.Yapıda iç duvarlarda, dış duvarlarda, döşemelerde, merdivenlerde, çatı kirişlemesinde; tavan ve yer kaplamasında, kapı, pencere doğramaları ve pencere kapaklarında, saçak altı kaplamasında ,kiremit altı kaplamasında,bağdadi çıtalarında, alınlık tahtası olarak ve çeşitli süslemelerde ahşap kullanılmıştır.Osmaneli çevresi eskiden ormanlık bir alan olduğu için yapıda kullanılan ahşabın çevreden elde edildiğini düşünmek yanlış olmaz.Yapıda 5-6 m uzunluğunda,çam ağacından kirişler bulunmaktadır.

Kerpiç; yapıda kerpiç, ahşap karkas sistemin boşluklarının doldurulmasında ve iç duvarlarda sokl kısmında yerden 1.5 m yüksekliğe kadar yığma duvar örgüsünde strüktürel olarak

kullanılmıştır.Ahşap karkas arası bölmelerin dolgusunda kullanılan kerpiç tuğlası boyutu 10x35x10'dur.

Şekil 4.11 İç duvarda ahşap karkas sistem ve merdivenlerde ahşap kullanımı

Şekil 4.12 Döşemede ahşap kullanımı ve ahşap dikme-yastık-kiriş ilişkisi

Kıtıklı sıva; çamur+kendir,saman karışımı kıtıklı sıvayla karkas sistem üzeri sıvanmıştır.Sıvayı tutmak için yer yer bağdadi çıtası kullanılmış,yer yer de kerpiç duvar örgüsü bir miktar geriye çekilerek örülmüştür.

Şekil 4.13 Kıtıklı sıva ve kerpiç tuğlası

Doğal taş; sokl kısmında ve zemin kattaki dut yaprağı depolanan bölümün dış duvarında, yığma duvas örgüsünde strüktürel olarak kullanılmıştır.Boyutları çok çeşitli olmakla beraber 10 cm den küçük ve 60 cm den büyük değildir. Moloz taş olarak kullanılmış, işlenmemiştir.

Şekil 4.14 Zemin katta moloz taş kullanımı

Metal;çeşitli yerlerde ahşap elemanların tesbitinde,balkon korkuluklarında ve ışıklık çerçevesinde kullanılmıştır.Temel kazıklarının ucunda da kullanılmış olabilir.

Temel-Sokl-Ahşap sistem İlişkisi: Haydarpaşa Garı'nın yapımında da kullanılan Lefke taşı,evin sokl kısmında ,başka taşlarla beraber moloz taş duvar örgüsünde kullanılmıştır.Sokl yer hizasından 45-50 cm yüksekliğinde,56cm genişliliğinde temel duvarının devamı olarak örülmüştür.Yastık kiriş oturtulmuş ve üstüne dikmeler,kirişler sistemi kurulmuştur.Aralara güçlendirme için atma ve çaprazlamalar yerleştirilip,bölmeler 10x35x10 boyutlarında kerpiç tuğlasıyla doldurulmuş, 1,5-2 cm kalınlığında samanlı çamur sıvayla sıvanmıştır.

Şekil 4.15 Ahşap elemanların tesbitinde ve temel kazığı ucunda metal kullanımı

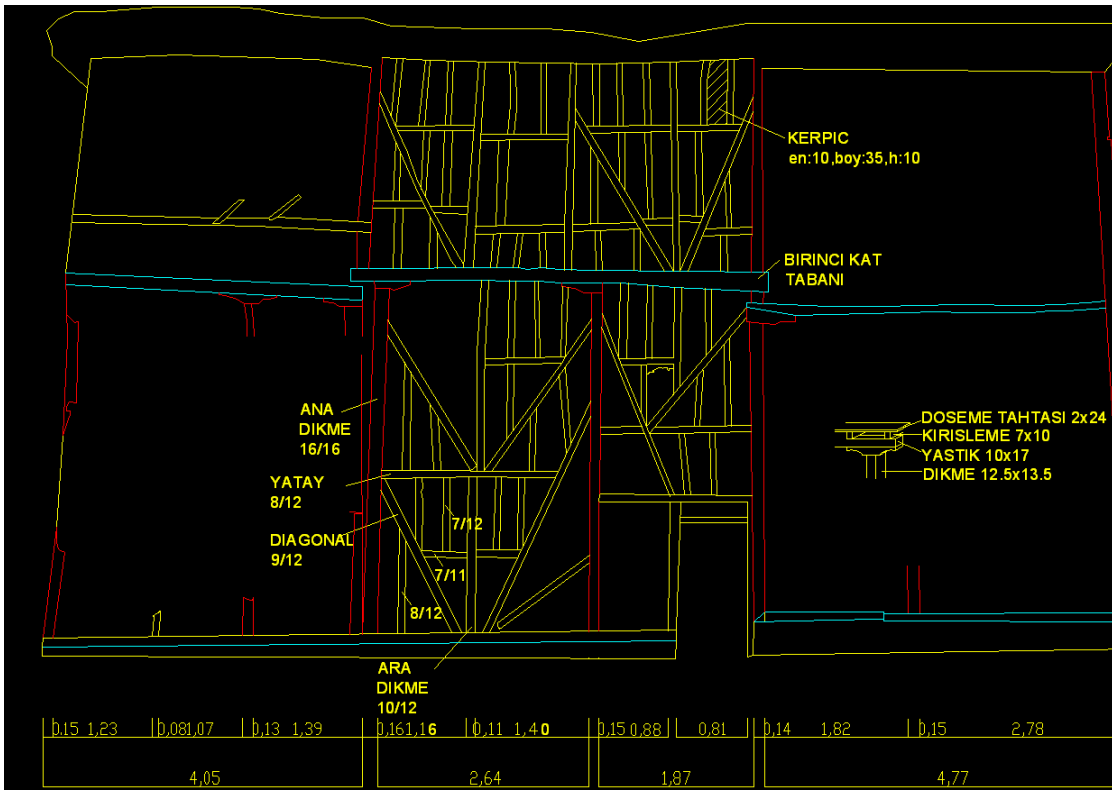

Şekil 4.16 Genel sistem ölçülerinin, arka cephe bölgesinde incelenmesi

5. KESKİNİZADE MUHTAR KONAĞI ve ÇEVRE DOKUSU İNCELEMESİ

5.1 Keskinizade Muhtar Konağı

5.1.1 Yapının Bugünkü Durumu

Eski Osmaneli(Lefke)' nde en varlıklı ailenin evi "Keskinizade Muhtar evi" olarak bilinen yapı bir avlu çevresinde toplanan selamlık,harem,soğan sayvanı yapılarından oluşmuştur. Eskiden selamlık kısmından konağın güney yönündeki harem kısmına dar bir geçit görevi de gören , soğan sayvanı olarak adlandırılan bölümden geçiş olduğu bilinmektedir.Bugün bu geçitin yerinde farklı mülkiyette zemin+1 kattan oluşan bir konut yapısı bulunmaktadır.Harem kısmının da mülkiyeti ve parseli ayrıdır.Avlu her yapı için ayrıca bölümlenmiş, içine yapılan ek yapılarla iyice daralmış, sonunda atıl duruma gelmiştir.Bu nedenlerle inceleyeceğimiz kısım daha çok selamlık yapısı olacaktır.

Yapının yapım zamanı bilinmemekle birlikte, aynı döneme ait olduğu düşünülen "Tokluoğulları Konağı"ndan alınan ahşap kiriş parçası üzerinde yapılan Dendrokronolojik yaş saptama çalışması sonucunda, kullanılan ağacın son yıllık halkası 1672 yılına tarihlendirilmiş olup, yaşı 335 olarak tespit edilmiştir* (Çizelge 5.1). Keskinizade Konağı'nın da 400 yıllık olduğu yaşlı çevre sakinlerince söylenmektedir.

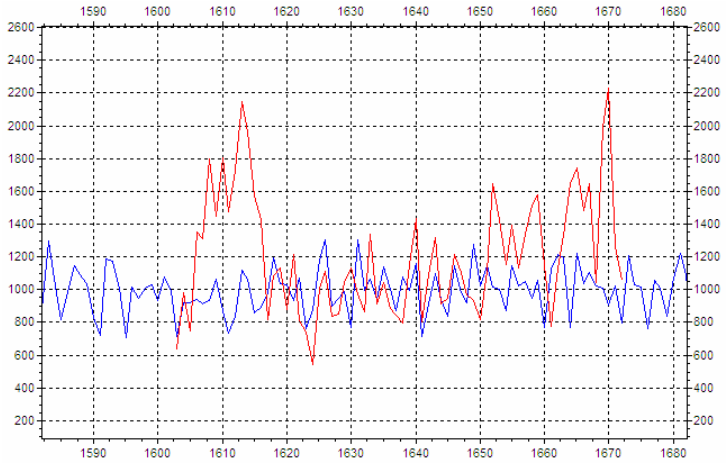

Çizelge 5.1 Osmaneli civarına en yakın karaçam ana kronoloji (Bolu) ve Tokluoğulları Konağından alınan örneğin karşılaştırması. Son yıl 1672; iki grafik arasındaki uyum yüzdesi %66, t=3.63 ve D=57.92 dir. Grafikte, x ekseni yıllar; y ekseni halka indisleridir.

---

* Dendrokronolojik yaş saptama çalışması, İ.Ü. Orman Fakültesi, Orman Botaniği Anabilim Dalı öğretim üyesi Doç. Dr. Ünal Akkemik tarafından gerçekleştirilmiştir.

Şekil 5.1 Keskinizade Muhtar Konağı'na çarşı tarafından yaklaşım

Selamlık ;

Keskinizade Elhac Ali Ağa'nın 1778' de Ulu Cami'yi onarttığı düşünülürse,1672 yılına tarihlenen ağaç yaşından dolayı konağın Elhac Ali Ağa'nın dedesi tarafından yaptırılmış olabileceği olasıdır.

Yörede geniş toprak sahibi,köklü ve etkili bir aile olan Keskinizadeler yapının selamlık kısmını dönem dönem farklı fonksiyonlarda kullanmışlardır.Yapının ilk yapıldığı zamanlardaki görkemli hali Osmanlı devletinin son zamanlarındaki değişen sosyo-ekonomik şartlarla beraber yavaş yavaş silikleşmiştir(Şekil 5.1).Osmanlı devletinin son zamanlarında selamlık kısmının askeri barınak olarak kullanıldığı, zemin kat çal köşelerdeki şimdi kapatılmış olan mazgallardan da anlaşılmaktadır.

19. yüzyıl sonlarında konak miraslarla paylaşılıp bölünmeye başlanmıştır.Cumhuriyetle birlikte harem ve sayvan da farklı mülkiyetlere geçerek, parselleri ayrılmıştır.Selamlık kısmı (Fatma Kadayıfçı' nın dedesi ve dedesinin kardeşi)Remzi ve Ali Bey'lere miras kalınca ortadan ikiye duvarla ayrılarak paylaşılmıştır.1930 'larda F.Kadayıfçı' nın babası (Nafiz Keskin) ve amcası;kendilerine babalarından miras kalan evin sağ kısmını da ikiye bölerek paylaşmışlar ve birde ara kat eklemişlerdir.1930'lar da bölünen sağ kısım içine yapılan ara katları da bağlamak için ahşap merdivenler yapılmıştır.Sonuç olarak selamlık, üç haneyi barındıracak şekilde bölümlenmiştir (Şekil 5.2, Şekil 5.3 , Şekil 5.4).

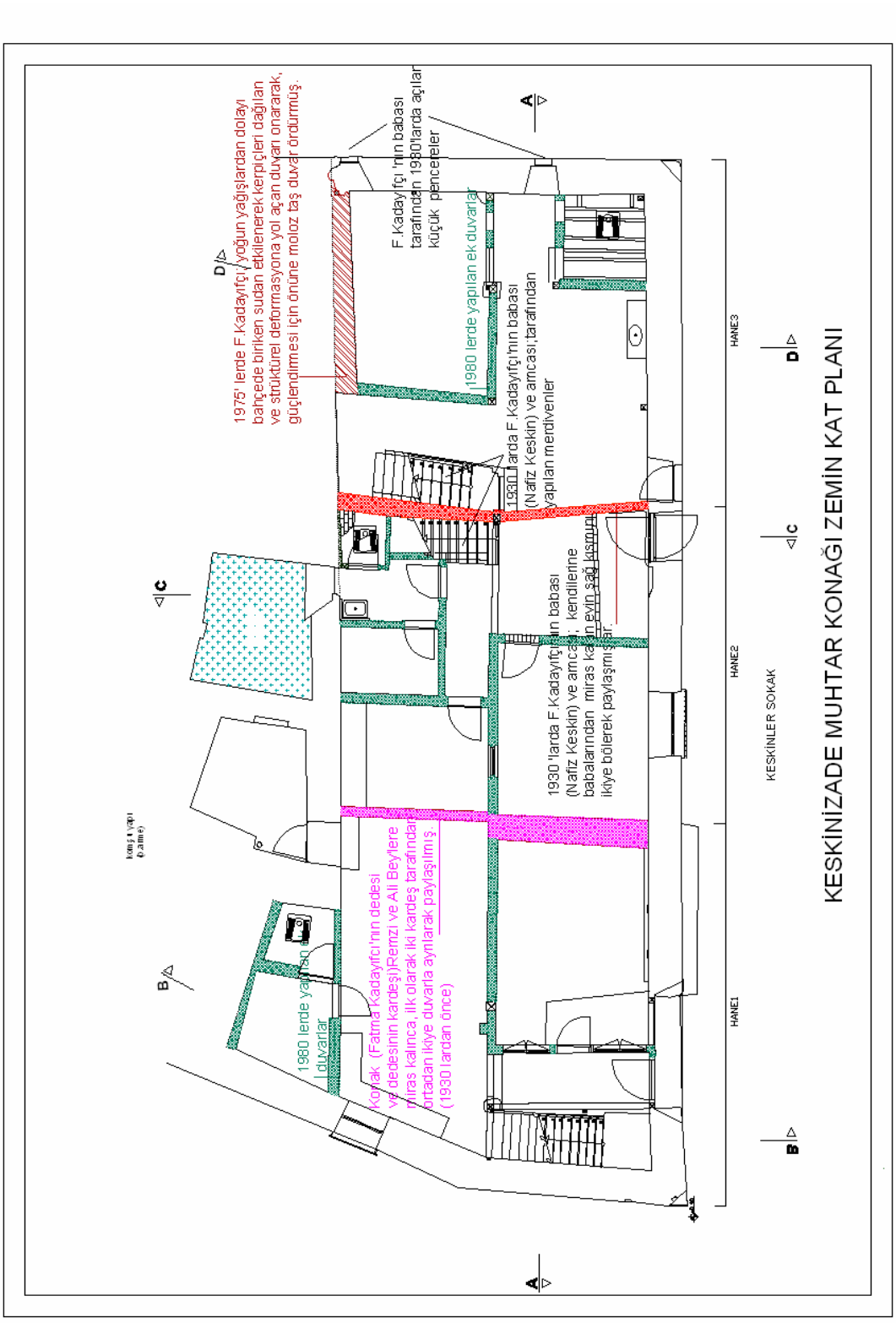

Şekil 5.2 Keskinizade Muhtar Konağı'na yapılan ekler(zemin kat planı)

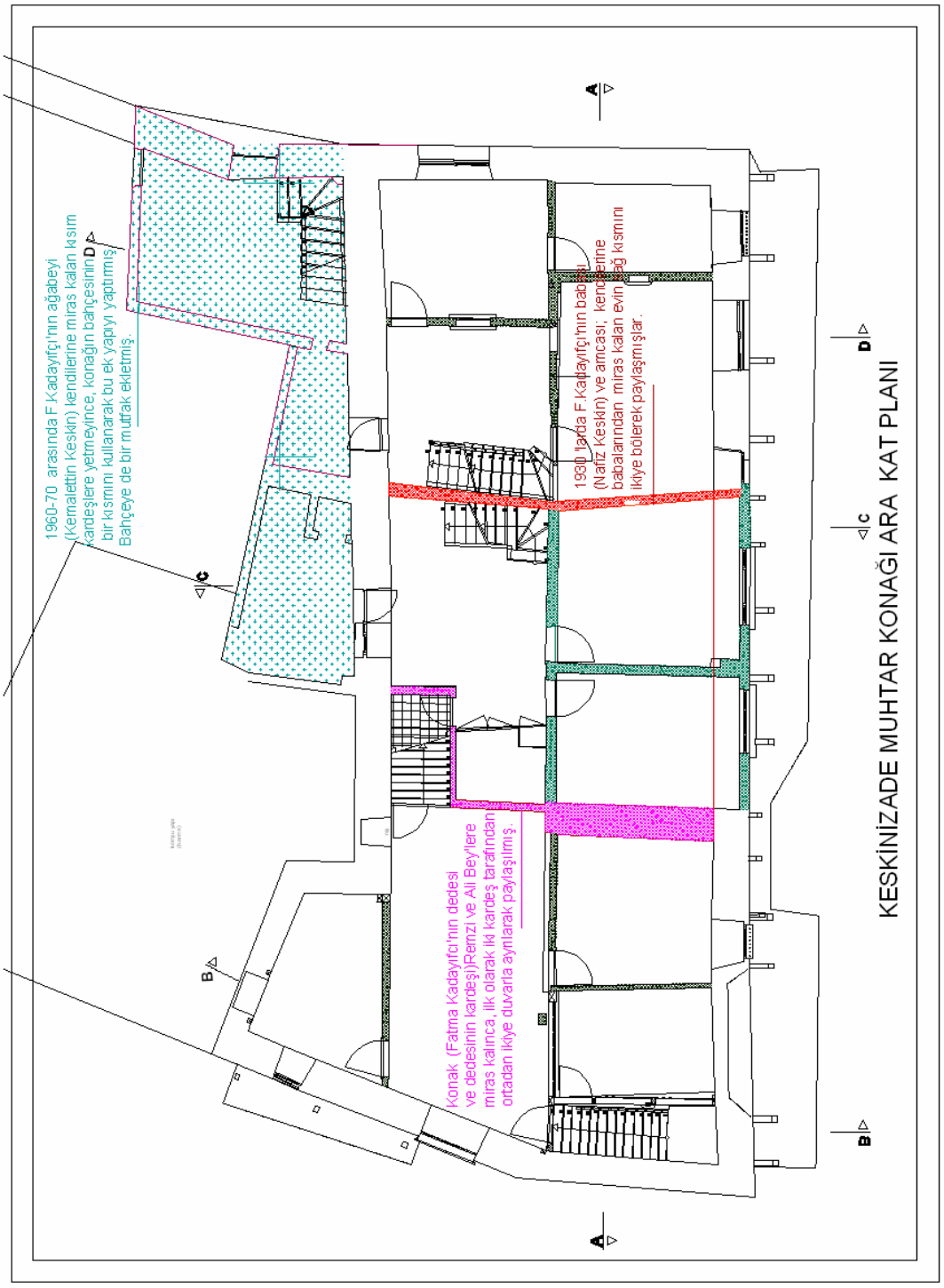

Şekil 5.3 Keskinizade Muhtar Konağı'na yapılan ekler(ara kat planı)

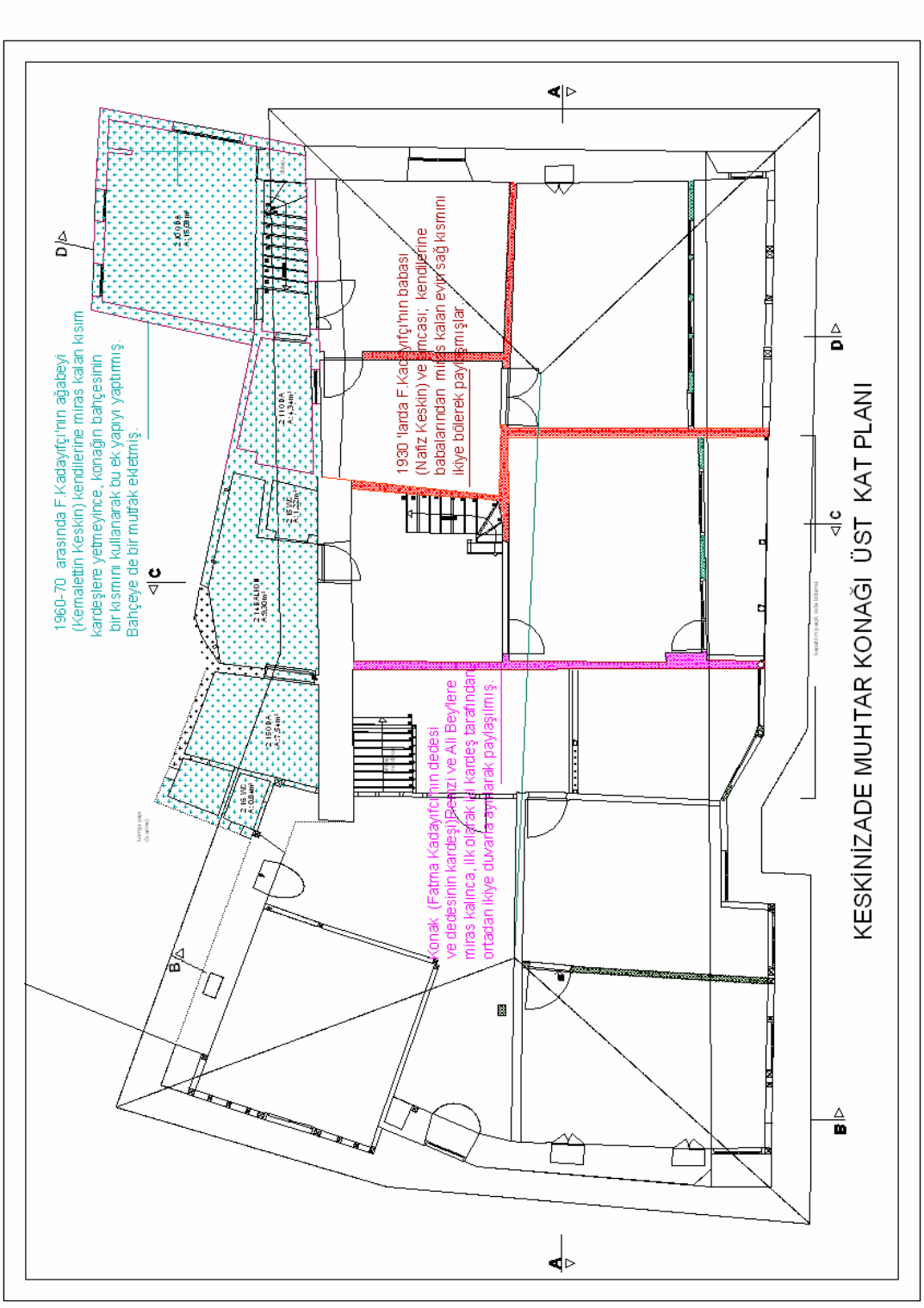

Şekil 5.4 Keskinizade Muhtar Konağı'na yapılan ekler(üst kat planı)

1980'lerde artık yaşlanan ve yapıyla ilgilenemeyecek olan Keskinizadelerin torunları yapıyı satarak ilçeden ayrılmışlardır.Selamlık kısmının tapusu tek şahsın üstüne olsa da ,üç hanenin ayrı üç sahibi vardır.En sol kısımdaki hane mal sahibi, diğerleri kiracıdır.

Yapı orijinalinde zemin+1 kattan oluşmaktadır. Ekonomik nedenlerden dolayı günümüze gelene değin yapının planı; iç mekana duvarlar eklemek, dış ve iç duvarlarda pencere ve kapılar açmak ve ya olanı kapatmak, yapıya ek yeni yapı yapmak suretiyle bir hayli değiştirilmiştir. Ön cepheye dik duvarlar örülmek suretiyle,yapı üç parçaya ayrılmış, yapının özgünlüğü bozularak yüksek zemin kattan yararlanıp bir ara kat ,çok kişiyi barındıracak yeni mekanlar oluşturulmuştur.Islak mekanlar betonarme olarak yapının arka kısmına eklenmiştir.

Zemin kat taşıyıcı duvarları 80 cm kalınlığında, ahşap hatıllı, moloz taş duvardır.Yalnız yapının arka beden duvarının ahşap hatıllı ,yığma kerpiç duvar olduğu yer yer görünmektedir. Kagir alt kat duvarları ön cephe dışında üst katta da devam etmektedir.Üst kat ahşap karkas arası kerpiç dolgulu(hımış) duvarların bir kısmı yıkılarak yerine yeni duvarlar örüldüğü,bir kısmında da eriyen kerpiçlerin yerine dolu tuğla (İki cins dolu tuğla kullanılmış:yassı dolu tuğla ve harman tuğlası)ile dolgu yapılarak onarıldığı görülmektedir.

Giriş kapısı ön cephede en solda bulunan çift kanatlı bir kapıyken bugün her hane kendine ait bir kapı açmıştır.Avlu kapısı ise bahçe duvarının batı cephesinde bakımsız durumdadır.

Kirişlemede kullanılan ağaçlar sağlam, uzun ve en kesiti geniş; zemin taş duvarı kalın olduğundan yapıda çok fazla strüktürel deformasyon görülmez.

Yapıdaki ahşap kısımlar su, nem, böceklenme … gibi doğal etkenlerle yer yer tahrip olmuştur.Özellikle çatının çürüyen bölümlerinden ve baca diplerinden sızan su bazı kısımlarda üst kat tavan kaplamasını çürütmüştür.

Çatı alaturka kiremit kaplı,kırma çatıdır.Sofa önüne eklenen balkonun üstü; saçak olarak uzatılıp, marsilya kiremitle kaplanarak örtülmüştür.Yağmur oluğu yoktur,kiremitler dışa doğru çıkıntı yaparak,suyun atımını sağlarlar.Yapı 1m. uzunluğundaki saçaklarıyla Osmaneli'nde tektir.Saçaklar tavan kirişlemesinin dışarı çıkarılması ve merteklerin uzaması biçiminde yapılmıştır.Saçak altı ahşap kaplamalıdır.

Ek olarak yapılan kısımlar çimento esaslı sıvayla sıvanmıştır.Orijinal sıva çabuk dökülen çamur sıvadır.Yer yer rastlanmaktadır.Taban çerçevesi ve köşe dikmeleri sıvasız bırakılmıştır.

Kirişlerin üstüne doğrudan döşeme tahtaları çivilenmiştir.Döşeme tahtaları 2.5 cm kalınlıkta 25-30 cm enindedir.Bütün merdivenler tek kollu, limon kirişli, rıhtlı ahşap merdivenlerdir.

Merdivenlerde kullanılan baba, küpeşte ve parmaklıklar orijinaldir(1930).

Yapıda orijinal pencere ve kapı bulunmamaktadır.Fakat üst kattaki odalarda bulunan dolaplar orijinaldir.

Çatının, onarımlar sırasında orta kısmının kiremitleri değiştirilerek, marsilya tipi kiremitle kaplanmıştır.Sürekli bakımı yapılmamış olduğundan çökmeler ve seğimler oluşmuştur.Çatıda su sorunu ortaya çıkmıştır.

Zamanla, ısınma sistemi sobalı sisteme geçmiş ,dolayısıyla yapıya döşemeleri delinerek, ateş bacaları eklenmiştir.

19. yüzyıla kadar camsız olan pencerelerin kapakla kapatıldığı düşünülmektedir.Sonraları giyotin olan pencere doğramaları değiştirilerek, yerine kanatlı doğramalar takılmıştır.Daha sonra çürüyen bu kanatlı doğramaların yerine bazı kısımlarda pvc doğrama kullanılmış bazı pencere açıklıkları da genişletilmiştir. Üst pencereler dışta ve içte olmak üzere duvarın iki yüzünde ahşap kasa içine alçıdan yapılmıştır.Alçı motiflerin arası vitrayla süslenmiştir.

Giriş katında sert toprak olan yer, her kısımda farklı malzemelerle kaplanmıştır.

Keskinler sokak cephesindeki ana giriş kapısı sökülerek yerine metal iki kapı yapılmıştır.

Yol kotu yapılan sokak kaplama çalışmaları sonucu yükselmiştir.

Yapının bahçesine, 1970 'lerde sağ kısma yapılan ek yapıyla birlikte tek katlı bir mutfak yapılmıştır.Bahçe, konağın satılan parçalarıyla birlikte, kısımlara ayrılmış ve zamanla bakımsızlıktan yabani ot ve ağaçların kontrolsüz büyüdüğü bir alan haline gelmiştir.

Ahşap payandalarla desteklenen geniş (140 cm) ,oda çıkmaları dış cepheye hareketlilik kazandırmıştır.Zaman içinde kapatılan sofa ve eklenen balkonla bu özelliği bozulmuştur.Renkli camlarla motiflendirilmiş alçı tepe pencereleri (revzen) köşe odaları süsler. Revzenlerden , yalnızca üst kat kuzeybatı köşe odadaki iki tanesinin bir kaç parçası durmaktadır.Diğerleri zamanla dökülmüş ya da sökülerek yerlerine duvar örülmüştür. Üst kat sofa ve oda tavanları ahşap bezemelidir.

Evin orta ve sağ parçalarında bezemeli tavan kaplamaları sökülerek yok edilmiştir. Ev halen İnsan ölçülerine uyumlu oranlarıyla sivil mimari bir anıttır.

Harem;

Bu kısma girilememiş olsa da , M.S.Ü. Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinde yapılan incelemede yapının 1970 'li yıllarda yapılan bazı rölöve çizimleri bulunmuştur.Bu çizimlerden ve yapının bugünkü fotoğraflarından edinilen veriler göre zemin+2 katlı olan yapının son katı yıkılarak yok olmuştur.İki odalı,dış sofalı plan tipine sahiptir(Şekil 5.5).Sofa avluya bakar.Odaların arasındaki ahşap merdivenle katlara çıkılır.İçe dönük bir yapıdır.Zemin katı avluya açılır.Ethem Bey sokağa bakan tarafında bir köşkü bulunur(Şekil 5.6).Selamlık gibi haremin de revzenleri, süslü ahşap tavanları vardır.Merdivenlerin baba süslemelerinde nar şekli dikkat çeker(Şekil 5.7).

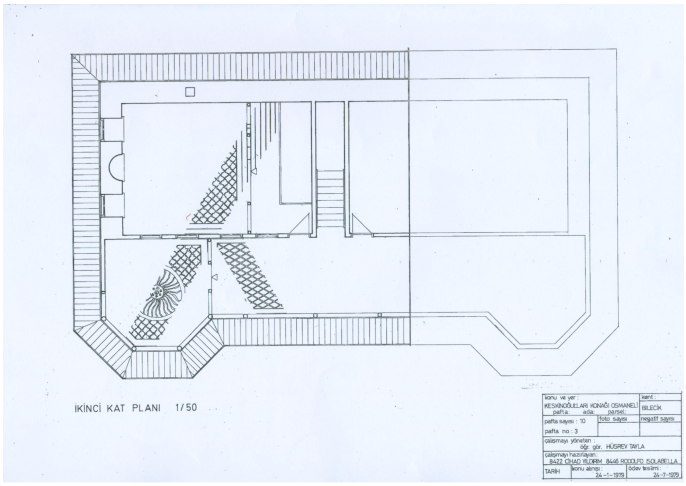

Şekil 5.5 Harem kısmı ikinci kat planı(M.S.Ü. Restorasyon Anabilim Dalı Arşivi).

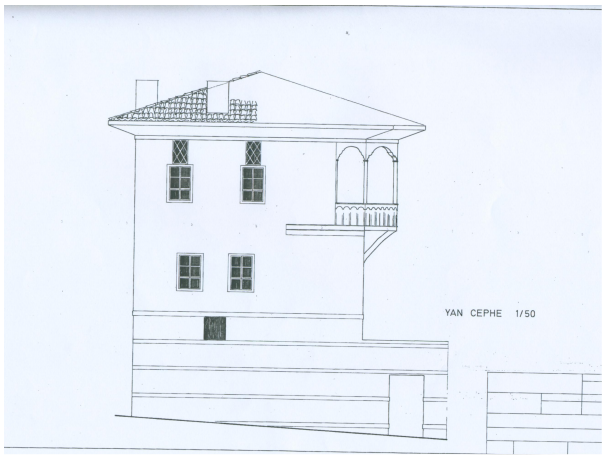

Şekil 5.6 Harem kısmı Ethem Bey sokaktan görünüşü(M.S.Ü. Restorasyon Anabilim Dalı Arşivi).

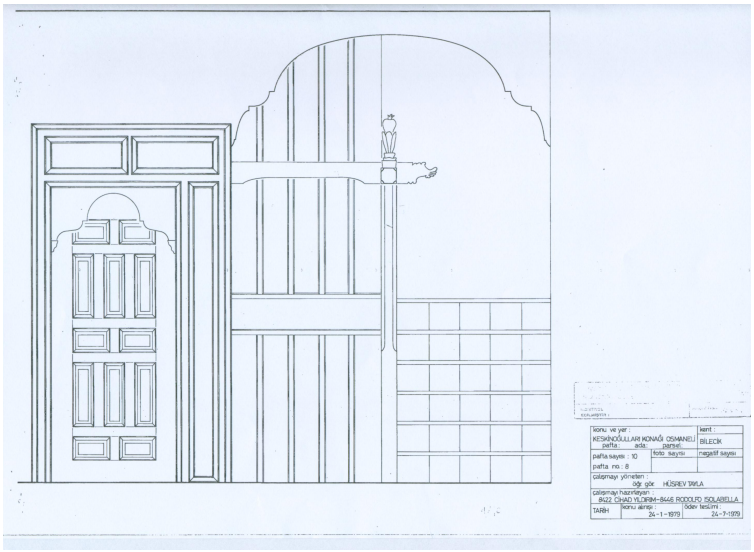

Şekil 5.7 Harem kısmı merdiven babası süslemesi(M.S.Ü. Restorasyon Anabilim Dalı Arşivi).

Şekil 5.8 Harem , soğan sayvanı ve selamlığın Ethem Bey sokaktan bugünkü görünüşleri.

5.1.2 Yapının Özellikleri

5.1.2.1 Yapım Tekniği ve Malzeme Kullanımı

Yapı, zemin kat kerpiç ve taş olmak üzere kargir, üst kat ahşap karkas arası kerpiç dolgulu olmak üzere hımıştır.Dolgu yüzeyler kıtıklı sıvayla sıvanmıştır.Zemin katın sokağa cephe veren duvarları en küçüğü 25-30 cm olan irili ufaklı Lefke taşından örülmüş,ahşap hatıllı yığma moloz taş duvardır.Arka cephe beden duvarı diğer çevre duvarlara göre daha kalın yine ahşap hatıllı kerpiç tuğlasından örülü yığma duvardır.

Ahşap karkas duvarlar zemin katta kargir yığma duvar üzerine oturtulmuştur.Sürekli temel moloz taştan örülmüştür.Zemin kat taşıyıcı duvarları, birinci kat taşıyıcı ahşap duvarına kadar ~90 cm de bir, yapıyı yatay olarak bağlayan ahşap kuşaklarla birlikte 80 cm genişliğinde yığma olarak örülmüşlerdir.Duvar iç ve dış taban hatıllarla kuşatılıp bunlar yer yer bağlanarak, araları 1m yi geçmeyen taşıyıcı ahşap dikmelerle birleştirilmiştir.Dikme araları ahşap yatay ve ya çapraz desteklerle güçlendirilmiş ve araları kerpiç tuğlası ile doldurulmuştur.Bir miktar geriden örülen kerpiçlere böylece sıvanın tutunması sağlanmıştır.Karkas sistemin arasının kerpiç tuğla ile doldurulması ve üzerinin çamur ile sıvanması, sıvama kerpiçle aynı zamanda başlamış tuğla dolgu ile aynı teknikte yapılmış ve 18. yüzyılın ilk yarısından itibaren oldukça yoğun kullanılmıştır(Çobanoğlu,1998,s.209).Köşe dikmeleri payandalarla takviye edilmiştir.Üst kat dikmelerinin yastıklarla yüzeyi genişletilerek üstlerine üst taban oturtulmuş ,üst taban bırakma kirişlerini taşımıştır.

Zemin katta üst katın döşemesini oluşturan kirişlemelere destek olması amacıyla nokta taşıyıcı olarak 10x10cm boyutlarında ahşap direkler kullanılmıştır.Bu direkler kaplamasızdır, zeminde kaba yonu bir taş üzerine otururlar.

Yapının üst örtüsü oturtma konstrüksiyonlu dört yöne eğimli (kırma) çatıdır.Büyük açıklıklarda bölücü duvarların olması çatı sistemini oturtma biçiminde olmasını sağlamıştır.

Yapı içindeki bölme duvarları ahşap karkas arası kerpiç dolgu olarak yapılmıştır.Yaklaşık 15-16 cm kadardır.

Döşemelerin kirişlemesi taşıyıcı dikmelere gelen ana kirişler ve ana dikme aralarında tali kirişlemelerden oluşur.Oda ve seki bölümlerinde kiriş başları ön cephe yüzeyine dik konumdadır .Bu durum 140 cm lik çıkmanın daha kolay imal edilmesini sağlamıştır.Çıkmayı keser işi ile süslenmiş 4 adet eli böğründe taşır.Çıkmaların sarkmasını önlemek amacıyla ana kirişleme üzerine kirişlemeye dik doğrultuda bir kirişleme daha yapılmış, döşeme kaplaması onun üzerine döşenmiştir.

5.1.2.2 Plan ve Cephe Özellikleri

Keskinizade Muhtar Konağı selamlığı da geleneksel konut plan düzeninde yapılmıştır.İki oda ve bir sofadan oluşur.Sofada iki oda arasında eyvan bulunur.Eyvandaki sedirli oturma sokağa doğru çıkma yapar.

Konak ilk aşamada harem,selamlık ve bir ara geçitten oluşan dış sofalı plan tipine sahip bir yapı iken; günümüzde her bir yapı ayrı yapılar olarak kullanılmaya başlanmış,açık olan sofalar kapatılmıştır.19. yüzyıla kadar dış sofasını koruyan evler bu yüzyıldan sonra korunaklı ve ekonomik olması nedeniyle iç sofalı plan tipine dönüştürülmüştür.Bu durum bahçeyle olan ilişkiyi de azaltmıştır.

Zemin kat sertleştirilmiş toprak zeminli, penceresiz, direkli bir mekan olarak yapılmıştır.Selamlık olarak yapılan yapı zemin katı bir dönem ağıl, at barınağı, erzak deposu olarak kullanılmıştır.20 yıl öncesine kadar zemin katta bahçelerden taze getirilen dut yapraklarının depolandığı ve üst kattaki odalarda tavana asılan tavalarda böcek bakıldığı; hatta mekan içinde arka beden duvarının orta kısımlarında vaktiyle bir yatırın olduğu Fatma Kadayıfçı tarafından aktarılmıştır.

Giriş kapısını karşılayan bir ahşap merdivenden ulaşılan galeri katı zemin ve üst katı birbirine bağlar.Üst kata çıkan merdiven sofaya açılırken bugün olan bölünmelerden dolayı bu durum fark edilmez.Dört odanın sofaya açıldığı üst katın planını geride kalan tavan kaplamalarından ve dikmelerin izlerinden anlamaktayız.Simetrik iki baş oda sokağa bakan köşeleri tutar, ortalarındaki eyvan yerden 35 cm kadar yüksektir.Eyvandaki sedir sokağa doğru payandalı çıkma yapan kısımda bulunur.Eyvan dikmeleri süslü başlıklıdır.Bir diğer oda yan sokağa bakan daha küçük bir odadır.F. Kadayıfçı'nın anlatısına göre batı cephesinde yüksek ve parmaklıklı penceresi bulunan bir de hazine odası vardır.

Selamlık ön cephesinde simetri hakimdir.Sadece büyük giriş kapısı asimetrik olarak yapının sol kısmındadır.Eğrisel payandaları(eli böğründeler) ile yapılan geniş çıkmalar cepheyi hareketlendirir.Genel çizgi olarak zemin kat ve üst kat arası oranı ½, ½ şeklindedir.

Yapının pencere açıklıkları 80cm, yükseklikleri 140 cm dir.Pencere aralarındaki doluluk 53 cm iken köşelerde 72 cm e kadar çıkar.Giriş kapısının eni 200 cm,boyu 270 cm dir.

5.1.3 Yapıya Restorasyon Projesiyle Getilen Çözüm Önerileri

Konak yapıldığı günden bu yana hayli değişiklik geçirmiştir.Mülkiyeti parçalanmış, ek yapılarla plan düzeni bozulmuş,cephe düzeni değiştirilmiştir.Kerpicin ve ahşabın da çevre

etkenlerine az dayanıklı malzemeler olduğu düşünülürse konağın tahribatı kaçınılmaz olmuştur.

Öncelikle restorasyon uygulamalarının başlaması için konağın tüm yapılarının tek bir mülkiyette toplanması ve ya tüm hak sahiplerinin bu konuda anlaşmaları gerekmektedir.

Yapı plan düzenini bozucu nitelikteki eklerden arındırılmalıdır.

5.1.3.1 Önerilen Mekansal Değişiklikler

Yapının restorasyonu için, yapılan görüşmelerde fonksiyon olarak; yöre halkını ve yöreye gelecek olan diğer insanları Osmaneli hakkında bilgilendirecek ve gelenekseli yaşatma noktasında bilinçlendirecek çalışmaların yapılabileceği, yapılan çalışmalar sonucu üretilen yöresel ürünlerin diğer yöre insanlarıyla paylaşabileceği ve kentin panoramasını seyrederek dinlenebilecekleri bir mekana ihtiyaç duyulduğu öğrenilmiş ve planlama buna göre düşünülmüştür.

Bunun sonucu olarak zemin katı etnografik müze olarak değerlendirilmiştir.Bu katta bulunan mahzen, ziyaretçilerin Osmaneli ve konak hakkında görsel ve işitsel olarak bilgilendirileceği bir mekan olarak düşünülmüştür.Mahzenin batısında bulunan kısım ;üst kata çıkarken geçilen galeri katının altına denk geldiği için diğer bölümlere göre alçak tavanlı kaldığından farklı bir mekan olarak algılarız.Bu durumdan faydalanarak bu mekanda yöresel doğal ve hediyelik ürünlerin satışının yapıldığı bir bölüm yapılarak ,satış gelirleriyle geleneksel konutların yıllık bakımlarına ödenek sağlanması düşünülmüştür.

Zemin kat tavan yüksekliğinden yararlanılarak özgün halinde de var olan kısmi bir ara kat (galeri katı) yapılmış,bu kat 2. kata ulaşabilmek için kullanılacak geniş bir sahanlık olarak düşünülmüştür.Özgün fonksiyonuna uygun olarak ara kat kuzey kısma bir mutfak(çayhane) yapılmıştır.

Üst katı da özgün halinde bırakarak yöresel yemeklerin yenip, dinlenilebilecek odalar halinde kullanılması kararlaştırılmıştır.Yapının sokak ve çevre yapılarla ilişkisini düzenleyip,yapıyı aslına uygun bir şekilde restore ederek, yeni fonksiyonuna adapte etmek, restorasyon projesinin ana hatlarını belirlemiştir.

Ziyaretçilerin ihtiyacını karşılamak için yapılacak tuvaletler yapı dışında ,avluda bir saçak altında düşünülmüştür.Avluda Osmaneli'ndeki diğer sivil mimarlık örneklerinde de bulunan bir ocak da geleneksel yemeklerin yapılması için düşünülmüştür.

5.1.3.2 Önerilen Yapısal Değişiklikler

Günümüze değin fiziksel ve kimyasal bir takım değişiklikler gösteren yapı bir hayli yıpranmıştır.Oluşan tüm değişiklikleri orijinal planına uygun olarak ve yapının orijinal malzemelerine sadık kalınarak restorasyonunun yapılması kararlaştırılmıştır.Yapılması öngörülen yapısal değişiklikleri ;

- Çatı konstrüksiyonunu oluşturan ahşap elemanlardan çürüyenler tespit edilip, yenisiyle değiştirilecek ve bozulan kısımlar tamir edilecektir.
- Çatının detaya uygun olarak kiremit altı kaplaması altında merteklerin arasına ısı yalıtımı yapılacak ,ayrıca çatı altının saçak altından havalandırılması sağlanacaktır.
- Bacalar restorasyon fonksiyonunun gerektirdiği yerlerde, çevre verileri değerlendirilerek yapılacaktır. Baca diplerine ve kiremit altı kaplama tahtalarının üzerine detaya uygun su yalıtımı yapılacaktır.
- Üst kat tavan konstrüksiyonu, tavan kaplamaları, saçak altı kaplamaları kontrol edilip çürüyenler değiştirilecek ve aslına uygun olarak yenilenecektir.
- Üst kat ahşap karkas strüktürünü kaplayan sıvalar raspa edilerek, kerpiç dolguları boşaltılacak,çürüyen strüktürel ahşap elemanlar değiştirilecektir. Döşeme kaplamaları sökülüp, ahşap elemanlar kontrol edilerek çürüyenler değiştirilecek,kullanılabilir durumda olanlar temizlenip,emprenye edilerek kullanılacaktır.Kerpiç(orijinal karışımda) tuğla imal edilerek ahşap karkasın dolgusu yapılacaktır.
- Kanatlı pencere doğramaları sökülüp, yerine orijinaline uygun olan doğramalar detayında üretilip yerine takılacaktır.
- Zemin ve üst kat arası yapılan ara kat tamamen yapısal unsurlardan ayıklanarak,yalnızca M1 merdiveninin çıktığı mekan sahanlık ve mutfak olarak kullanılmak üzere (özgün kullanımına da benzer olarak)düzenlenecektir.
- Zemin ve üst kat arası ahşap döşemeleri ve döşeme kaplamaları sökülüp kontrol edilip çürüyen elemanlar değiştirilecektir.
- Zemin kat dış duvarları sıvaları raspa edilerek,taş duvar örgüsü ortaya çıkarılacak,moloz taş duvarda gereken yerlerde asıl malzemesine uygun olarak çamur harçlı kıtıklı dolgu ile sağlamlaştırma yapılacak.Dış cephede, moloz taş duvarlar aynen korunacak, iç duvarlardaki kerpiç dolgular boşaltılıp çürüyen strüktürel ahşap

elemanlar yenileriyle değiştirilecektir. Kullanılacak tüm yeni ahşaplar emprenye edilmiş olmalıdır.

- Zemin kat döşemesindeki sonradan yapılan,orijinal olmayan tüm kaplamalar sökülüp, zemin döşemesi-toprak ilişkisi projeye uygun detaylandırılacaktır. Zemin kat yeri doğal taş kaplama olacaktır.
- Kat ve saçak ahşap alınlıklarının, saçak altı kaplamalarının ve cephedeki diğer ahşap elemanların tahrip olan kısımları aslına uygun olarak bütünlenecektir.
- Doğu cephesine sonradan açılan küçük pencereler kapatılacaktır. Arka bahçeye bakan zemin kat duvarına özgün üç yeni pencere açılacaktır.
- İç kapı doğramaları pencerelere uyumlu olarak değiştirilecektir.

5.1.3.3 Önerilen Malzemeler ve Kullanımları

Restorasyon uygulamasında; yapının orijinalinde kullanılmış olan doğal malzemeler kullanılmalıdır.Gerekirse kimyasal analizi yapılarak orijinal malzemenin özelliği belirlenmelidir.Buna göre üretim yapılarak uygulamada kullanılmalıdır.

- Tüm cephelerde kapatılan pencere boşlukları, özgün boyutlarına getirilerek, özgün detayında ahşap doğramaları yapılarak, yerlerine takılacaktır.Doğramalarda kuru ve reçinesiz çam kullanılacaktır.
- Tüm cephelerde sonradan açılan duvar boşlukları, özgün malzemesiyle(moloz taş-Lefke taşı) onarılıp,kapatılacaktır.
- Kuzey cephe personel girişi, yer döşeme kaplaması ahşap olacaktır.
- Ahşap merdivenlerde kullanılan ahşap elemanlar kontrol edilerek,çürüyenler değiştirilecek;diğer kısımlar zımpara yapılıp,suyla inceltilebilen ,elastik,su geçirmeyen,hava alabilen bir ahşap boyasıyla boyanacaktır.
- Giriş kapısının yerine takılmış metal kapılar sökülerek yerine,masif ahşap çakma dış kapı takılacaktır.
- Giriş merdiveni sahanlığı ve avlu, doğal taş kaplanacaktır.Kullanılacak taş yerel ‘Lefke taşı’ ve ya dere taşı olabilir.Ana girişte masif, yekpare, kesme doğal taş, basamak olarak kullanılacaktır.

- Havalandırma üst katlarda doğal olarak,zemin katta açıktan geçen metal havalandırma boruları vasıtasıyla sağlanacaktır.
- Yapı zemin kat dış duvarı(moloz taş duvar)sıvasız olarak bırakılıp,üst kat orijinal kıtıklı sıvayla sıvanacaktır.
- Yapı dış cephesi; çevre geleneksel yapılarının rengine uygun bir şekilde, nefes alabilen bir dış cephe boyasıyla boyanacaktır.
- Çatıda yer yer yapılan onarımlar sırasında kaplanan marsilya kiremitler değiştirilip, yerine orijinaline uygun alaturka kiremit döşenecektir.

5.1.4 Yapı Çevresi İçin Çözüm Önerileri

Yapının bulunduğu Keskinler sokak ;geleneksel doku içinde Sakarya nehrinin ve ilçenin yer yer göründüğü vista noktalarına sahip yokuşlu , inişli yaklaşık 4.5- 5m genişliğinde bir sokaktır.Sokak kaplamasının özgün haline dönüştürülmesi, havai hatların yer altına alınıp alt yapısının yapılması çevrede gözü yoran bir çok şeyi de beraberinde götürecektir.Böylece özgün sokak dokusu ön plana çıkacaktır.

Keskinizade Konağı selamlık kısmının güneyinde sokağın diğer tarafında tamamlanmamış inşaat görüntüsündeki betonarme yapı konağın hem manzarasını kesmekte hem de sokağın özelliğini bozmaktadır.Bu yapının yerinin kamu tarafından alınıp ; yerine arazideki kot farkından da yararlanarak bir seyir terası yapılması öngörülmüştür.

Sokakta bulunan yapılardan tescilli olanların restorasyonunun yapılması,diğer yapıların proporsiyonlarının geleneksel doku ölçülerine uygun hale getirilerek cephelerinin iyileştirilmesi sokak dokusundaki kaybolan uyumu düzeltecektir.Terk edilmiş tescilli yapılardan ;87 tescil numaralı Cebecioğlu evinin aslına uygun şekilde konut – altı dükkan olarak restorasyonu; manzaraya hakim konumdaki 83 tescil numaralı Mehmet Özden evindeki ipekböceği bakılmak üzere yapılmış böcek tavalarının , bozulmadan korunduğu tek örnek olduğundan bu şekliyle korunarak ipekböceği ve ipek müzesi olarak değerlendirilmesi; yine manzaraya hakim konumda olan 82 tescil numaralı Ellezler evinin ise ilçede eksikliği hissedilen bir fonksiyon olan lokanta işlevini alarak müzeleri gezmeye gelen insanlara ve çevreye hitap etmesi düşünülmüştür.Böylece atıl durumdaki tescilli yapılar ilçeye kazandırılmış olacaktır.Keskinizade Konağı batı tarafındaki boş parselde yıkılmış hımış konutun yerine geleneksel yapım sistemine ve cephe düzenine uygun olarak yapılması

öngörülmüş; öngörülen yapı da yapıların restorasyon süreçleri boyunca halkın eğitim ve bilgi alabileceği,danışacağı bir merkez olarak düşünülmüştür.Böylece sokak dokusu da tamamlanmış olacaktır.

Bütün bunlarla birlikte ilçe içinde Ulu Cami karşısındaki eski Hükümet Konağı'nın butik otel olarak restorasyonunun yapılacağının bilinmesi bunları desteklemektedir.İlçede her yıl yapılan festival sırasında dışarıdan gelen ziyaretçiler burada kalabilecek, Keskinizade Konağı'ndaki etnografik müze ,aynı sokağın devamındaki ipek müzesini gezebilecek dinlenip yöresel yemekleri tadabileceklerdir.

Dokunun küme halinde bozulmadan korunabildiği Balaban sokak için de daha önceki tezlerde önerilerde bulunulmuştur.İlçedeki yüksekokulun açılan yeni bölümleriyle öğrenci nüfusu artmıştır.Harap durumdaki , kullanılmayan tescilli ahşap yapıların özgün yapılarına uygun olarak pansiyon işleviyle restorasyonları yapılırsa bu yapılar hem sahiplerine gelir getirebilir, hem de sürekli bakımı sağlanarak gelecek nesillere aktarılmaları sağlanmış olur.Öğrencilerin de geleneksel mimari ile iç içe yaşamaları yine geleceğe bir yatırım olacaktır.

6. SONUÇLAR

1874 yangınından sonra büyük kısmı yok olan organik dokudan kalanlar ve yangın sonrası uygulanan grid plan dahilinde yapılan yapılar ‘Osmaneli Kentsel Siti’ ni oluşturan öğelerdir.

Yangın sonrası planından sonra 1981’e kadar plansız gelişen kent 1970’lere kadar özgün dokusunu korumuştur.1970’lerden sonra gelişen sanayi ile birlikte iç göçler yaşanmış, bu da konut sorunu doğurmuştur.Ekonomik durumu da iyi olmayan halk, çözümü geniş hacimli ipek evlerini bölerek birkaç aile beraber yaşamakta bulmuşlardır.Konutların içlerin de olan bölünme ,zamanla herkesin kendi ilgi ve ihtiyaçlarına göre davranmasıyla dış cepheye de yansımıştır.

1981 yılında kabul edilen imar planı dahilinde eski doku içine(özellikle karayolu kenarına) çok katlı betonarme yapılar yapılmış,kimi sivil mimarlık örnekleri ise yıkılmıştır.Bu plan halen yürürlüktedir.

İlçe belediyesi ve kaymakamlık tarafından bu yıl üçüncüsü düzenlenen Osmaneli Alaca Karpuz ve Osmaneli Evleri Kültür ve Sanat Şenliği kapsamında yapılan etkinlikler sonucunda, halkta koruma konusunda bir bilinç oluşmuştur.Yerel yönetimlerin koruma konusuna eğilmesi,2005 yılında bölgenin kentsel sit ilan edilmesini sağlamıştır.

Osmaneli Yerleşmesi’nde mimari ve sanat değeri göstermesi sebebi ile GEEAYK’ nun 24.06.1983 gün ve A-4429 sayılı kararı ile 106 adet yapı tescil edilmiştir. Daha sonra tekrar yapılan inceleme sonunda bölgedeki yapıların mimari ve sanat değeri göstermesi, gösterdikleri fiziksel özellikleri ile dönemin sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel yapılanması ve yaşam biçimini yansıtarak doku bütünlüğü yaratmaları sebebi ile Bursa Kültür ve tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 14.01.2005 gün ve 360 sayılı kararı ile Kentsel Sit Alanı ilan edilmiştir. Aynı inceleme de 3 adet yapı da tescil edilerek ilçede toplam 109 adet tescilli yapı olmuştur. EKTVKK 29.06.2006 tarihli ve 1260 sayılı kurul kararıyla uygun görülen ve 2006 eylül ayı içinde belediye meclis toplantısında onaylanıp, askıya çıktıktan bir ay sonra kabul edilecek olan Osmaneli Kentsel Siti Koruma Amaçlı İmar Planı kapsamındaki çalışmalarda tespit edilen 1 adet hamam anıtsal yapı, 2 adet bina sivil mimarlık örneği, 2 adet çınar ağacı ise doğal anıt olarak önerilmiştir(Tuna,2006,s.48).

Osmaneli yerel yönetiminin yasal düzenlemeleri yakından takip etmesinin sonucu olarak, Kültür Bakanlığı’ndan yerleşmedeki 21 adet tescilli yapının projelendirilmesi, bakım ve onarımı için karşılıksız kredi alınmış ve projelendirilmişlerdir.İleriki aşamalarda daha fazla

konutun projelendirilip, projesi tamamlanan eserlerin restorasyon uygulamalarının başlatılarak Osmaneli'nin kentsel dokusunu yeniden yaşatmak öngörülmektedir.

Tüm bu çalışmalar için geç kalınmış da olsa yapılanlar umut vericidir.

KAYNAKLAR

Ahunbay, Z., 1996. Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, YEM Yayınları, İstanbul.

Akın, N., 1996.Osmanlı Döneminde Anadolu Konutuyla Balkan Konutu Arasındaki Ortaklıklar, Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme, s.269-278. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul .

Akın, N., 1988. Türkiye'de Tarihi Çevre Koruma, Örnekler ve Sorunlar, Mimarlık, 2, 40-43.

Akkayan, T., 1990. Osmaneli Değişen Bir Anadolu Kasabası, İstanbul Üniversitesi Antropoloji Bölümü, Doktora Tezi, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.

Akpınar, A., 1982. Geleneksel Konut Mimarisi ve Çevre Dokusu Korumasına Bir Örnek : Osmaneli, İstanbul . GSA Doçentlik Tezi.

Akpınar, A., 1983. Osmaneli Evleri, İlgi Dergisi, 36, İstanbul.

Arel, A., 1982. Osmanlı Konut Geleneğinde Tarihsel Sorunlar, Ticaret Matbaacılık, İzmir.

Arel, A., 1999. Türk Evi Dedikleri, Cogito Bir Anatomi Dersi: Ev, Yapı Kredi Yayınları-Üç Aylık Düşünce Dergisi, 18, s.188-212.

Arı, K., 2000. Büyük Mübadele, Türkiye'ye Zorunlu Göç 1923-1925, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2. Baskı, İstanbul.

Aru, K.A., 1998. Türk Kenti, Türk Kent Dokularının İncelenmesine ve Bugünkü Koşullar İçinde Değerlendirilmesine İlişkin Yöntem Araştırması, YEM Yayın, İstanbul.

Aslanoğlu, İ.,Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı 1923-1938,O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayınları,s.21-22,2001,Ankara.

Baran, M., 1999. Halk Bilimi Bağlamında Anadolu-Türk Konutunun Mekânsal Oluşumu, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Bargu, S. , 1982, The Geology of İznik-Yenişehir (Bursa) - Osmaneli(Bilecik) Area. İstanbul Earth Sciences Review. İstanbul University Earth Science Faculty, 3, 191-233 (Doctor of Philosophy).

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, İrade Meclis-i Vala, No:5388, 1296 Tarihli Hüdavendigar Salnamesi, s.195, 201, 203, 205.

Başkaya, N. ,1993. Edincik ve sivil mimari değerleri üzerine bir araştırma,M.S.Ü., Basılmamış Y.Lisans Tezi,İstanbul.

Battalgazi Pamir,A.,2004.Konut Tipolojisi ve İç Mekan Kullanımında Ekonomik ve Sosyal Yaşam Değişimlerinin Rolü ve İpekçiliğin Etkileri,Osmaneli (Eski Lefke)Kasabası Örneği, Doktora Tezi, İ. T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Bilecik Tanıtma Rehberi, Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 1986 Bilecik, Baskı Cihan Matbaacılık, İstanbul.

Çobanoğlu,T.,1998. Türkiye'de Ahşap Evin Bölgelere Göre Yapısal Olarak İncelenmesi ve Restorasyonlarında Yöntem Önerileri,Doktora Tezi,M.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü,İstanbul.

Cuinet, V. ,1894.La Turquie d'Asie,Geographie Administirative,Statistique Descriptive et Raisonée de Chaque Province de L'Asie-Mineure,Tome Quatriéme,Paris,s.174,175).

Diri, A.,Osmaneli Yerleşiminin Geleneksel Dokusu Üzerine Bir Araştırma,Yüksek Lisans Tezi,Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,Şubat 1995,Eskişehir.

Eldem, S.H., 1984. Türk Evi Osmanlı Dönemi, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş., İstanbul.

Erdem, A., 1999. Göynük Kenti, Geleneksel Konut Mimarisi, İstanbul, Mimarlık 289, 10, s.58-62.

Erdem, A., 2000. Göynük Kentinde Geleneksel Dokunun Değişim Nedenleri/Kent Planlama ve Koruma Çabaları, Osmanlı Mimarlığının 7 Yüzyılı 'Uluslarüstü Bir Miras', Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.

Eser, L., 1955. Kütahya Evleri, Doçentlik Çalışması, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul.

Evcin, S.,Osmaneli(Lefke) Hagios Yeorgios Osmanlı Dönemi Rum Kilisesi, y.lisans tezi,Eskişehir Anadolu Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.

Eyüpgiller, K.K., 1997. Kastamonu'da Geleneksel Konut Mimarisi ve Koruması, Yapı Dergisi, İstanbul, 184.

Evliya Çelebi Seyahatnamesi,1972, Zuhuri Danışman Yayınevi, İstanbul, cilt 4 .

French, D., Roman Roads and Milestonas of Asie Minor, Fas.I: The Piligrim's Road – Roma Çağında Küçük Asya'daki Yollar ve Mil Taşları, British Institute of Archaeology at Ankara, Monograph No:3,Bar Internationale Series 105, Ankara, 198.

Günay, R., 1998. Türk Ev Geleneği ve Safranbolu Evleri, YEM Yayınları, İstanbul.

Günay, R.,"Ahşap Konutlar Farklıdır" İstanbul Dergisi,sayı:13,s. 78-83.

Hasol, D.,Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü,YEM yayınları,8.baskı,Haziran 2002.

İl Yıllığı, 1989. Bilecik, Eskişehir.

İpek, N., 1994. Nedim, Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri, (1877-1890), Türk Tarih Kurumu, Ankara.

İpekböcekçiliği Araştırma Enstitüsü, 1987. İpekböcekçiliği,İpekböcekçiliği Araştırma Enstitüsü Yayınları,No:83, Bursa.

Kafesçioğlu, R., 1955. Kuzey-Batı Anadolu'da Ahşap Ev Yapıları, Doçentlik Çalışması, İ.T.Ü. Pulhan Matbaası, İstanbul.

Kayıhan, K.,2001. Taraklı'da 'Tarihi Okuyarak' Gezebilirsiniz, Mimarlık, 297, 58-60.

Komut, E., 2001. Depreme Dayanıklılık: Geleneksel Yapılardan Alınacak Dersler, Mimarlık, 299, s.33-40.

Kuban, D., 2000. Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu Kuram ve Uygulama, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.

Kuban, D., 2001. Türkiye'de Kentsel Koruma Kent Tarihleri ve Koruma Yöntemleri, Tarih

Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

Öztürk, S., 1996. Tanzimat Döneminde Bir Anadolu Şehri Bilecik, İstanbul.

Ramsay, W.M.,1960.Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası,İstanbul,Milli Eğitim Basımevi.

Seven, H., 1960. Dutçuluk ve İpekböcekçiliği, Ziraat Neşriyat serisi, Güven Matbaası, Ankara.

Strabon, 1987.Coğrafya,Anadolu (Kitap:12,13,14),Çev. Prof. Dr. Adnan Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları,Antik Kaynaklar Dizisi:1,İstanbul.

Tanyeli, U., 1979. Korumanın İşlevi Üzerine Gözlemler, Mimarlık 79/1, s.31-35.

Taş,T.,"Osmaneli Geçmişin Aynası",Atlas Dergisi,sayı:141,s. 87-108.

Tuna,R.,Osmaneli Koruma Amaçlı İmar Planı Raporu,2006.

Tunca, Y., 2000. Geçmiş Zamanın İzinde Taraklı, Skylife 10/2000, Doğan Ofset, İstanbul.

Umar , B.,Bithynia,Ak Yayınları Kültür Kitapları Serisi:11,İstanbul.

Yalçın, O., 1961. Bilecik, Özyürek Yayınları, İstanbul.

Yücel, A., 1996. İstanbul'da 19.Yüzyılın Kentsel Konut Biçimleri, Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme, s.298-312, Tarih Vakfı, İstanbul.

INTERNET KAYNAKLARI

[1]www.osmaneli.bel.tr.

[2]www.osmanelikaymakamligi.gov.tr

[3]www**.**osmaneli.meb.gov.tr

[4]www**.**kenthaber.com.tr

[5] www**.**nascorturk.com

EKLER

Ek 1 Osmaneli tescilli kültürel ve tabi varlıklar listesi.
Ek 2 84 tescil numaralı Keskinizade Muhtar Konağı Selamlık Kısmı albümü.
Ek 3 Keskinizade Konağı çevresi sokak siluetleri ve Keskin sokak cephe iyileştirme önerisi.
Ek 4 Keskinizade Konağı Selamlık Kısmı rölöve –restitüsyon ve restorasyon projeleri.
Ek 5 Geleneksel doku analizleri (tescilli yapı analizi,yapı fonksiyon analizi,kat adedi analizi,doluluk-boşluk analizi,yapı durumu analizi,yapım tekniği analizi,çatı durumu analizi).
Ek 6 Tescilli yapılar envanteri.
Ek 7 Fotoğraflar.

Ek 1 Osmaneli Tescilli Kültürel ve Tabi Varlıklar Listesi

ENV NO	ADA NO	PARSEL NO	ADI	KORUMA ALANINDA KALAN PARSELLER	ADRES BİLGİLERİ
1	100	2	Ulu Cami, Anıtsal	99 ada,14-2 parsel. 107 ada, 1-2-3 parsel. 106 ada, 4 parsel	Bilecik ili, Osmaneli İlçesi, Ulu Cami
2	68	E:94-Y:58	Mezarlık Anıtsal		Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Mezarlık
3	69	8	sarnıç Anıtsal		Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Açık Sarnıç
4	129	16	Hamam, Anıtsal	129ada,15 parsel.124 ada,1-8 par.	Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Çifte Hamam
5	80	23	Okul, Anıtsal	68 ada, 426 parsel. 102 ada, 59-60-11-10-9 parsel. 103 ada, 17 parsel. 80 ada, 29-30-31-32-20-21 parsel	Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Balaban İlkokulu
6	91	8	Camii, Anıtsal	137 ada, 3-4 parsel. 90 ada, 1-2 parsel. 91 ada,7-9 parsel.	Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Gırpırlı Cami
7	87	17	Kilise Kalıntısı, Anıtsal	87 ada, 18-43-29-23-39-40-41-42 parsel. 88 ada, 5-4-3 parsel.	Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Kilise Kalıntısı
8	124	7	Konut, S.M.Ö	124 ada, 6-8 parsel. 124 ada, 1-3 parsel.	Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Çifte Hamam Sokak 5
9	100	1	Hükümet Konağı, Anıtsal	101 ada, 15 parsel.	Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Osmaneli Hükümet Konağı
10	111	1	Konut, S.M.Ö	111 ada, 27-2-3 parsel. 109 ada,13-14-15-12 parsel. 124 ada, 11 parsel. 123 ada, 7-8 parsel	Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Beyler Sokak
11	129	17	Konut, S.M.Ö	129 ada,18-97 parsel. 123 ada, 17-16 parsel.	Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Çifte Hamam Sokak 8
12	109	6	Konut, S.M.Ö	109 ada, 16-17-10 parseller.	Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Sakarya Caddesi 6
13	101	18	Konut, S.M.Ö	17-19-20-21 parseller.	Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Sakarya Caddesi 5A
14	109	7-8-9-10(kısmen)	Konut, S.M.Ö	110 ada, 1-2 parsel.111 ada, 3-4 parsel	Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Beyler Sokak 2
15	110	4	Konut, S.M.Ö	110 ada, 12-10 parsel	Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Beyler Sokak 1
16	103	28-29	Konut, S.M.Ö	103 ada, 30-40 parsel.	Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Balaban Caddesi 11
17	103	40	Konut, S.M.Ö	103 ada, 41-42 parsel. 113 ada, 16-22 parsel	Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Balaban Caddesi 13
18	101	9	Konut, S.M.Ö	101 ada, 7-8 parsel	Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Balaban Caddesi 4
19	101	12	Konut, S.M.Ö	101 ada, 11-16 parsel	Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Eski Telgrafhane Sokak 19

20	**101**	**13**	**Konut, S.M.Ö**	**101 ada, 14-15-16 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Eski Telgrafhane Sokak 17**
21	**103**	**15**	**Konut, S.M.Ö**	**103 ada, 17-18-20 parsel, 5-6-7 parseller**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Kız Mektep Sokak 13**
22	**103**	**22**	**Konut, S.M.Ö**	**103 ada, 23-21 parsel.**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Kız Mektep Sokak 7**
23	**103**	**25**	**Konut, S.M.Ö**	**103 ada, 24-26 parsel. 105 ada, 5 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Kız Mektep Sokak 1**
24	**102**	**2**	**Konut, S.M.Ö**	**102 ada, 1-3-4-5 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Kız Mektep Sokak 6**
25	**102**	**49-50**	**Konut, S.M.Ö**	**102 ada, 1-2-3 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Balaban Caddesi 19**
26	**105**	**3**	**Konut, S.M.Ö**	**105 ada, 3- 4 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Balaban Caddesi 6**
27	**105**	**1-2**	**Konut, S.M.Ö**	**105 ada, 10 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Eski Telgrafhane Sokak 6**
28	**106**	**1**	**Konut, S.M.Ö**	**101 ada, 14-13 parsel. 106 ada, 2 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Eski Postane Sokak 4**
29	**110**	**11**	**Konut, S.M.Ö**	**110 ada, 12-10 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Hacı Raşıt Sokak 4**
30	**122**	**15**	**Konut, S.M.Ö**	**122 ada, 1-16 parsel. 129 ada, 28 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Çifte Hamam Sokak 19**
31	**122**	**14**	**Konut, S.M.Ö**	**122 ada, 3-13-12 parsel. 129 ada, 35 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Çifte Hamam Sokak 21,23**
32	**111**	**18**	**Konut, S.M.Ö**	**111 ada, 17-19 parsel. 112 ada, 2-3 parsel. 122 ada, 4-17-18 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Hacı Hamza Sokak 2**
33	**111**	**12-13-14**	**Ellezar Hanı, Anıtsal**	**110 ada, 13 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Sakarya Caddesi**
34	**108**	**5**	**Konut, S.M.Ö**	**108 ada, 19-18-2 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Balaban Ceddesi 16**
35	**102**	**42**	**Konut, S.M.Ö**	**102 ada, 41-43-49 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Balaban Ceddesi 31**
36	**108**	**6-7**	**Konut, S.M.Ö**	**108 ada, 8-17-9-10-14-15 parsel 102 ada, 40 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Balaban Ceddesi 20, 22**
37	**108**	**9**	**Konut, S.M.Ö**		**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Yeni Sokak 21**
38	**108**	**10-11-12**	**Konut, S.M.Ö**	**98 ada, 1 parsel. 107 ada, 8-9 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Yeni Çeşme Sokak 19**
39	**122**	**5**	**Konut, S.M.Ö**	**122 ada, 4 parsel. 112 ada, 1-8 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Tokluoğlu Sokak 2**
40	**122**	**6**	**Konut, S.M.Ö**	**122 ada, 6 parsel. 120 ada, 11 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Tokluoğlu Sokak 4**
41	**122**	**8**	**Konut, S.M.Ö**	**122 ada, 10 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Çifte Hamam Sokak 27**
42	**129**	**37-38**	**Konut, S.M.Ö**	**129 ada, 36 parsel. 120 ada, 7 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Tokluoğlu Sokak 10**
43	**122**	**75**	**Konut, S.M.Ö**	**129 ada, 61-96-80-43-44- E.13-33-34 parseller**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Tokluoğlu Sokak 12**

44	**120**	**8-9-10**	**Konut, S.M.Ö**	**120 ada, 11-13-17 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Tokluoğlu Sokak 7**
45	**130**	**12**	**Konut, S.M.Ö**	**130 ada, 11 parsel. 129 ada, 64-41-95 parsel. 120 ada 1 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İsmet Paşa Caddesi 36**
46	**130**	**13**	**Konut, S.M.Ö**	**132 ada, 4 parsel. 133 ada, 3 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İsmet Paşa Caddesi 38**
47	**130**	**14**	**Konut, S.M.Ö**	**133 ada, 2 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İsmet Paşa Caddesi 40**
48	**130**	**15**	**Konut, S.M.Ö**	**130 ada, 15 parsel. 130 ada, 6 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İsmet Paşa Caddesi 44**
49	**130**	**16**	**Konut, S.M.Ö**	**130 ada, 4 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İsmet Paşa Caddesi 46**
50	**130**	**17-18**	**Konut, S.M.Ö**	**130 ada,17-3-20 parsel 133 ada, 1 parsel**	**İsmetpaşa Caddesi 48**
51	**120**	**18**	**Konut, S.M.Ö**	**12 ada, 5-6-7 parsel**	**İsmetpaşa Caddesi**
52	**120**	**17**	**Konut, S.M.Ö**	**120 ada, 16-14-8-18 parsel. 118 ada, 13-23-24 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İsmet Paşa Caddesi 22**
53	**114**	**2**	**Konut, S.M.Ö**	**114 ada, 1-15 parsel. 113 ada, 23-24 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Mektep Sokak 5**
54	**114**	**3**	**Konut, S.M.Ö**	**114 ada, 4-6 parsel, 113 ada, 16-22**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Eski Belediye Binası**
55	**97**	**11**	**Konut, S.M.Ö**	**97ada10-12 parsel. 98 ada, 13 parsel. 96 ada, 23 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Eski Telgrafhane sokak 24**
56	**98**	**3**	**Konut, S.M.Ö**	**98 ada, 4-2 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Çeşme Sokak 26**
57	**102**	**28**	**Konut, S.M.Ö**	**102 ada, 27-29 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Balaban Caddesi 43**
58	**102**	**25-26**	**Konut, S.M.Ö**	**102 ada, 24-27 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Balaban Caddesi 49**
59	**102**	**24**	**Konut, S.M.Ö**	**102 ada, 30-31-48 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Balaban Caddesi 51**
60	**102**	**22-23**	**Konut, S.M.Ö**	**102 ada, 55 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Balaban Caddesi 53**
61	**102**	**14**	**Konut, S.M.Ö**	**102 ada, 13 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İstasyon Caddesi 23**
62	**102**	**47**	**Konut, S.M.Ö**	**68 ada, 11 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İstasyon Caddesi 11**
63	**102**	**15**	**Konut, S.M.Ö**	**102 ada, 16 parsel. 68 ada, 9 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İstasyon Caddesi 9**
64	**68**	**E:14 Y:428**	**Konut, S.M.Ö**	**68 ada, 15 parsel. 429-13 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Osmaneli PTT Bitişiği**
65	**102**	**17**	**Konut, S.M.Ö**	**102 ada, 61-56parsel. 68 ada, 424-425 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İstasyon Caddesi 1**
66	**102**	**18**	**Konut, S.M.Ö**	**102 ada 17-22 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İstasyon Caddesi 1 A**
67	**102**	**20**	**Konut, S.M.Ö**	**102 ada 19 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Balaban Caddesi 63**

68	**102**	**21**	**Konut, S.M.Ö**		**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Balaban Caddesi 61**
69	**81**	**3**	**Konut, S.M.Ö**	**82 ada, 6 parsel. 68 ada, 1-2 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İstasyon Caddesi 4**
70	**95**	**8**	**Konut, S.M.Ö**	**95 ada, 7-9 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Hacı Ethem Sokak 1**
71	**98**	**6**	**Konut, S.M.Ö**	**98 ada, 5 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İstasyon Caddesi 37**
72	**98**	**7**	**Konut, S.M.Ö**	**98 ada 6-8 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İsmet Paşa Caddesi 35**
73	**98**	**8**	**Konut, S.M.Ö**	**98 ada, 9 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İsmet Paşa Caddesi 33**
74	**95**	**3**	**Konut, S.M.Ö**	**95 ada, 4-13 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İsmet Paşa Caddesi 16**
75	**95**	**2**	**Konut, S.M.Ö**	**95 ada, 1-10 parsel. 98 ada, 13 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İsmet Paşa Caddesi 18**
76	**96**	**20**	**Konut, S.M.Ö**	**96 ada, 1-2-3-4-5 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Sakarya Caddesi 55**
77	**96**	**19**	**Konut, S.M.Ö**	**96 ada, 18 parsel. 117 ada 6-7-8 parsel**	**Sakarya Caddesi 55**
78	**117**	**10**	**Konut, S.M.Ö**	**117 ada, 9-11 parsel**	**Sakarya Caddesi 82-84**
79	**116**	**1**	**Konut, S.M.Ö**	**116 ada, 2-8 parsel. 115 ada, 7 parsel. 120 ada, 15 parsel. 118 ada, 15-16-17 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İsmet Paşa Caddesi 19**
80	**118**	**E:1-2 Y:22**	**Konut, S.M.Ö**	**118 ada, 4-21 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, İsmet Paşa Caddesi 41, 43**
81	**134**	**3**	**Konut, S.M.Ö**	**134 ada, 2-6 parsel. 118 ada, 3-5 parsel. 136 ada, 1 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Havuzlu Sokak 21**
82	**136**	**4**	**Konut, S.M.Ö**	**136 ada, 19-3-5 parsel. 149 ada, 4-5-6 parsel. 118 ada 8-9-10-11-12-13**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Keskinler sokak 16/ Havuzlar Sokak 13**
83	**136**	**18**	**Konut, S.M.Ö**	**136 ada, 6-17 parsel. 149 ada, 3-2 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Keskinler Sokak 14**
84	**135**	**1-2**	**Konut, S.M.Ö**	**136 ada, 17-18 parsel. 149 ada, 1 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Keskinler Sokak 17,19,21**
85	**135**	**3**	**Konut, S.M.Ö**	**135 ada, 4 parsel. 137 ada, 13 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Asım Bey Sokak 2/1**
86	**137**	**15**	**Konut, S.M.Ö**	**136 ada, 69-16 parsel. 137 ada, 14-16 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Keskinler Sokak 15**
87	**137**	**2**	**Konut, S.M.Ö**	**137 ada, 3-20-1 parsel. 91 ada, 10-11 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Sakarya Caddesi 10**
88	**96**	**10**	**Konut, S.M.Ö**	**96 ada, 9-11 parsel. 94 ada, 1 parsel. 91 ada, 2 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Zafer Sokak 10**
89	**95**	**10**	**Konut, S.M.Ö**	**95 ada, 9-11 parsel. 81 ada, 1 parsel. 94 ada, 7 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Hacı Elhum Sokak 6**
90	**82**	**1**	**Konut, S.M.Ö**	**82 ada, 15 parsel.81 ada, 1 parsel. 94 ada 7 parsel.**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Zafer Sokak 24**
91	**82**	**2-3**	**Konut, S.M.Ö**	**82 ada, 5-7 parsel. 81 ada, 2 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Zafer Sokak 26, 28**

92	**83**	**6-7**	**Konut, S.M.Ö**	**83 ada, 8-11 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Kavaklar Sokak 14, 16**
93	**84**	**4**	**Konut, S.M.Ö**	**84 ada, 8-11-3 parsel. 79 ada, 1 parsel. 68 ada, 69 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Kavaklar Sokak 18, 20, 22**
94	**85**	**4**	**Konut, S.M.Ö**	**85 ada, 3-5 parsel. 84 ada, 1 parsel. 82 ada, 11 parsel. 83 ada, 9 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Mihrican Sokak 6**
95	**94**	**10**	**Konut, S.M.Ö**	**95 ada, 2-7 parsel. 93 ada, 10 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Hamide Hatun Sokak 12**
96	**85**	**1**	**Konut, S.M.Ö**	**94 ada, 9parsel. 82 ada, 13 parsel. 93 ada, 12 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Hacı Ekem Sokak 12**
97	**94**	**11**	**Konut, S.M.Ö**	**94 ada, 12-20-6-8 parsel. 93 ada, 2-3 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Hamide Hatun Sokak 7**
98	**91**	**5-6**	**Konut, S.M.Ö**	**91 ada, 4 parsel. 94 ada, 12-13 parsel. 93 ada, 1 parsel. 90 ada, 3 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Cumhuriyet Caddesi 38, 38 A**
99	**90**	**7**	**Konut, S.M.Ö**	**90 ada, 1-2-6 parsel. 141 ada, 1 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Sakarya Caddesi 75**
100	**137**	**12**	**Konut, S.M.Ö**	**137 ada, 11-8-23-13 parsel. 135 ada, 26-6-5 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Asım Bey Sokak 11**
101	**135**	**8**	**Konut, S.M.Ö**	**135 ada, 9-22-14-19-21 parsel. 139 ada, 9 parsel. 138 ada, 4 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Asım Bey Sokak 172**
102	**141**	**4**	**Konut, S.M.Ö**	**141 ada, 3-5-6 parsel. 89 ada, 7-8 parsel. 140 ada, 3-4 parsel. 88 ada, 1 parsel**	**Sakarya Caddesi 100/a**
103	**140**	**1**	**Konut, S.M.Ö**	**140 ada, 2-17-19-8 parsel. 138 ada, 1-2 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Nuri Bey Sokak 7**
104	**140**	**14**	**Konut, S.M.Ö**	**286 ada, 4-9-2-6 parsel. 139 ada, 5 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Dere Sokak 21**
105	**70**	**1**	**Konut, S.M.Ö**	**70 ada, 2 parsel, 290 ada 1-6-10-9 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Fabrikahane yanındaki ev Mesruriye Sokak. No:2**
106			**İpek Fabrikası Anıtsal**		**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Mesruriye Sokak 2/A**
107	**118**	**16**	**Konut, S.M.Ö**	**118 ada, 15-17-18-24 parsel. 116 ada, 1 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Havuz Sokak 10**
108	**97**	**8**	**Konut, S.M.Ö**	**97 ada, 6-9 parsel, 98 ada 1parsel,108 ada 12 parsel, 107 ada 9 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Cumhuriyet Cad. No:10**
109	**140**	**10**	**Çeşme Anıtsal**	**140 ada 9-10 parseller**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Dere Sokak**
110	**112**	**4**	**Hamam, Anıtsal**	**112 ada,3-5 parseller, 113 ada 1-2 parseller, 111 ada 16-17 parseller**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi,Çarşı Hamam Sokak**
111	**140**	**6**	**Konut, S.M.Ö**	**140 ada, 5 parsel, 88 ada 5-6parseller,87 ada 24 parsel, 142 ada 3 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Fethiye sokak ile sakarya Cad. köşesi**
112	**140**	**19**	**Konut, S.M.Ö**	**140 ada 18 parsel. 142 ada 2 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Fethiye Sokak**

113	**136**	**13 parsel doğusu**	**Anıt Ağaç**	**117 ada, 11 parsel. 91 ada, 1 parsel. 136 ada, 12-13 parseller. 137 ada 1 parsel**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Sakarya Cad.**
114	**100**	**2**	**Anıt Ağaç**	**110 ada, 7-8-9-10 parseller**	**Bilecik-Osmaneli İlçe Merkezi, Sakarya Cad.**

Ek 2 84 Tescil Numaralı Keskinizade Muhtar Konağı Selamlık Kısmı Albümü

Konağa yaklaşırken... 1

2

Ön cephe(kuzey cephe) sol kısım(hane 1)

3

Özgün ahşap giriş kapısının yerine yapılan kapılar

4

3 ve 4 nolu eğri payandalar ve 1 03 nolu oda penceresi

5

Kuzeydoğu çalköşe detay

6

Çıkma (orta kısım)

7

Ön cephe orta kısım(hane 2) 2. kat

8

Ön cephe orta kısım zemin ve 1. kat

9

Çıkma (sağ kısım-hane 3)

10

Ön cephe sağ kısım(hane 3) 2. kat

11

Ön cephe sağ kısım zemin ve 1. kat

12

Balkon ekleyerek, kapatılan açık sofa
(ön cephe orta ve sağ kısım)

Cami Kebir minaresinden 'Keskinizade Konağı'

13

Doğu cephesi

14

Doğu cephesi

15

Batı cephesi

16

Batı cephesi

17

Kuzeybatı çalköşe silmesi

18

Batı cephesi

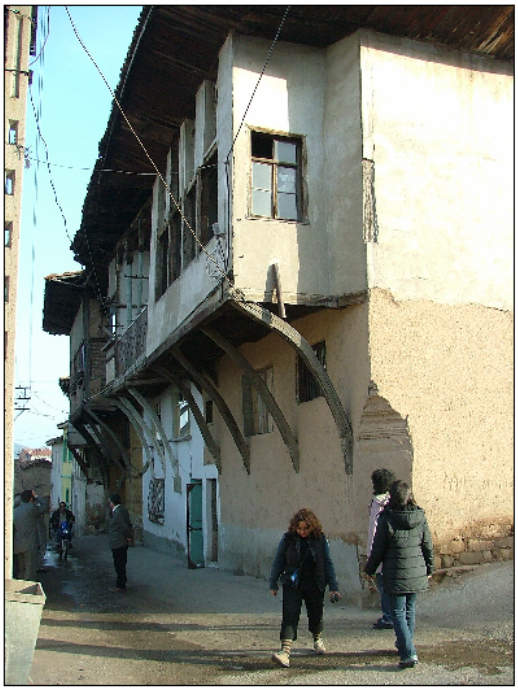

19

Batı cephesi ve doğuya bakış

20

Tavan ve çatıda ahşap mlz. çürüme,kırılma...

21

Hane 1(sol kısım) 2.kata çıkan merdiven korkuluğu

22

Muhdes pencereler

Seki tavan kaplamaları

Seki önü(2 04 nolu mekan) tavan kaplamaları

2 18 nolu oda tavan k. Kontrplak tavan kapl.

24

25

26

27

Döşemeyi delen baca 28

29

Dolap1 (2 01 oda)

Ahşap merdiven1 boşluğu 30

Dolap2 (2 01 oda)

Ahşap merdiven1 yan görünüşü

2 02 nolu oda görünüş 31

32 ahş. mer 2

33 ahş. mer 2

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

61

63

60

62

64

64

65

66

67

66

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

ahşap merdiven 3 84

83

85

Ek 3 Keskinizade Konağı çevresi sokak siluetleri ve Keskin sokak cephe iyileştirme önerisi.

Ek 4 Keskinizade Konağı Selamlık Kısmı rölöve –restitüsyon ve restorasyon projeleri.

Ek 5 Geleneksel doku analizleri (tescilli yapı analizi,yapı fonksiyon analizi,kat adedi analizi,doluluk-boşluk analizi,yapı durumu analizi,yapım tekniği analizi,çatı durumu analizi).

Ek 6 Tescilli yapılar envanteri.

Ek 7 Fatma Kadayıfçı Anlatısı

FATMA KADAYIFÇI ANLATISI

Yapının restitüsyon projesi için yapılan araştırmalar sırasında yirmi yıl öncesine kadar yapıda ikamet eden Keskinizade Muhtar Ağa'nın birkaç kuşak sonrasından torunu olan Fatma Kadayıfçı ile görüşme yapılarak konak hakkında bilgi edinilmeye çalışılmıştır.

Bugün 80'li yaşlarını sürmekte olan Kadayıfçı ile yapılan görüşmenin yazıya dökümü şöyledir:

26.12.2005

A.Eylem Yargıcı(mim):

Binanın orta katını -ara katı-bölmüşler katman olarak,bu ara kat eskiden ne olarak kullanılıyordu?Alt kat ahır mıydı?Bu kısım iki kat olarak mı kullanılıyordu?

Fatma Kadayıfçı(F.K.):

Yok, tek kattı. Ben size şimdi izah edeyim.Evin altı(yani zemin kat) boş olarak duruyormuş.Babaannemle dedem yaşlanınca buraya bir mutfak ve bir oda bölüvermişler.(Konağın en sağ kısmından bahsediliyor.)Yukarılarda oturamaz oldular diye.Yani bu kısımlar sonradan ilave edilmiş.(Şimdiki sağ hanenin metal giriş kapısını göstererek)Burada çok büyük bir kapı vardı.Öbür tarafta da büyük bir kapı vardı.Bu kapıları kaldırmışlar.

Mim:

İki tane mi büyük kapısı vardı evin?

F.K:

İki tane büyük kapısı vardı.

Mim:

Biri sağda, biri solda?

F.K:

Bu kapı kullanılarak , aşağıya; gelen misafirlerin atları bağlanırmış.O zaman araba falan yok,atları bağlanırmış evin altına.

Öbür taraftaki kapıdan işleniyordu.Kapısı bu taraftaki köşedeki.(şimdiki en sol hanenin metal giriş kapısını göstererek)

Mim:

Hım. Yani bu taraftaki kapı ahır kapısıydı.Öyle değil mi?

F.K:

Evet. Ahır kapısı gibi. Oraya malzeme gelip gidiyor falan. Duvarlarda mazgal delikleri vardı, askeriye olduğu için.

Mim:

Evet.Zaten kışla olarak da kullanılmış.

F.K:

Kışla olarak da kullanılmış.Zaten öşür denilen vergiyi dedelerimiz toplarmış,savaşlarda ya da bir olay olduğunda askerin başında giderlermiş.

Mim:

Yapının raporunu getirdim.Fotoğraflar da var.

F.K:

Evet.(Yapının batı cephesini göstererek)Şimdi bu duvarda en tepedeki i pencere hariç hiç pencere yoktu.Diğer pencereler sonradan açılmış.Bu tek pencerenin olduğu odaya hazine odası deniyordu.Salona açılan kapısının önünde demir parmaklık vardı.Dışardan da , salondan da odaya girilmiyordu. O duvarı oradan babam kaldırdı.Bak buraları hep dilmişler cam açmışlar.Bunlar yoktu.

Mim:

Bunlar vardı değil mi? Şu küçük pencereler?

F.K:

Onları da babam açmıştı.Alt katın hava alması için.(Çıkma hizasını göstererek)Buraya kadar hiçbir şey yokmuş-yani sağır duvarmış-sadece hazine odasının yüksek penceresi varmış.

Planda da gördüm bu tarafta ilave yapı var.O kısma abim mutfak yaptırdı.

Mim:

Şu kısım sonradan yapıldı yani?

F.K:

Evet burası.

Mim:

Bahçe duvarı kullanılarak, esas binanın yanına mı yapıldı?

F.K:

Bu kapının yerinde eskiden de bahçeye açılan bir kapı vardı.İçerde bahçe var ya.

Buradaki bina bizim binadan daha yüksekti.Ortalarında bahçe vardı.İşte o binanın(harem kısmı olduğunu sanıyorum)sokağa penceresi yok.Sadece bahçeye(avlu) bakıyor.Nasıl oturmuşlar bilmem, yağmurda karda.

Mim:

Anladım.Esas binada zemin katta(yani çıkma hizasına kadar)sokağa bakan cephelerde hiç pencere yok, sadece bahçeye bakan cephedeki pencerelerden ışık ve hava alıyor.Üç cephede hiç cam yok?

F.K:

Ben oraları biliyorum.Çocuktum ama hatırlıyorum.Hiç cam yoktu.

Mim:

Peki babanızın açtığı bu küçük pencereler hangi yıllarda açıldı?

F.K:

Ben 10-12 yaşlarında vardım herhalde.Ben 1922 doğumluyum.

Mim:

Bu çal köşeler böyleydi değil mi?Orijinal, aynen duruyor.

F.K:

Duruyor.Çok güzeldi canım.Sonra mesela bu odayla,köşkün arasından geçmek için evin

içinde, direkler, tırabzanlar,arada bir pencere daha var.Nereye geliyor o pencere?

Mim:

Ön cephede.

F.K:

Ön cephede evet.

Mim:

Eski halini gösteren şöyle bir plan çizmişler.Odalar ocaklı,buradan merdivenle (M1) çıkılıyor,merdivenle çıktıktan sonra…

F.K:

İşte oradan giriliyordu.Bunun altında,kapı buradaydı.(Bugünkü sol hanenin metal kapısının yerinde) Bu alt katta, bu taraftan çıkış yoktu, sadece bu merdivenden çıkılıyordu(M1).Amcam evi bir kere daha bölünce(amcamdan daha önce babamın amcası Ali Bey-Remzi Bey diye iki kardeş konağı ortadan ikiye bölmüşler)

Mim:

İlk aşamada evin tek kapısı var.

F.K:

Evet tek kapısı var.

Mim:

Tek haneyken sadece M1 merdiveni var.

F.K:

Evet ,tek bu (M1) merdivenden çıkılıyordu yukarıya.En üst kata da (M5) bu merdivenden çıkılıyordu.Ara katta da mutfak vardı.

Mim:

Peki merdivenden çıktık diyelim.Karşıda mutfak var.Ara kattan aşağısı görünüyor muydu?Tırabzan var mıydı?

F.K:

Evet aşağısı görünüyordu.Bu taraftan da aşağısı görünüyordu.Şimdi içindeki adam oda yapmış burayı.Bölmüş, kapatmış, oda yapmış.O oda yoktu, sadece mutfak vardı burada.Ben bunu yaşadım. Bütünken ben biliyorum evi.Buradan böyle merdivenle yukarıya çıkıyorduk.Çok değişti canım çok.Eski hali çok güzeldi.Yalnız işte satılınca birbirini idare edemediler…

Mim:

(Fotoğrafları göstermeye devam ederek)Şu tavan,kalan yarım tavan göbeği,dolaplardan örnekler,eyvan önündeki kemerli direkler.. bunların simetrik kısımları yok.

F.K:

Ha evet.Bakın şu şekilde, nerden aldınız bu fotoğrafı?

Mim:

Bu en üst kat.Evin içinden bir fotoğraf.

F.K:

En üst katta, hangi evde bizimkinde yok bu.Yok etmişler çünkü yok.

Mim:

Bu sol taraftaki haneden bir fotoğraf.Sizin değil diğer haneden.

F.K:

Bu odaların içinde, teminki gördüğümüz oda,tek pencere var.Diğer yanında oda yapmışlar,bölmüşler.Bu direklerle bölünmüş kısım açıktı,diğer kısma dahil büyük bir odaydı.(eyvandan bahsediyor)Ve tırabzanları vardı.Parmaklık yani.(sekinin kenarındaki şimdi yerlerinin izi kalan tırabzanlardan bahsediyor.)

Mim:

O tırabzanların resmi de olacak:

F.K:

Ama hiç kalmamış onlar.

Mim:

Şöyle falan mı tırabzanlar?

F.K:

Hı hı evet.Ama bunlar odanın içindeydi.

Mim:

Ön cephede kemer varmış herhalde,şurada izi var.Bu önceden açık sofa olan sonra kapatılıp,balkon yapılan yerde.

F.K:

Balkon yaptıkları yer mi burası?Bu köşk denilen yerin yarı işte.

Mim:

Şu resimde yeni açılan kapılar var.

F.K:

Aa neler yapmışlar.Onlar da haklı, o kadar ağır kapılar vardı ki.10 cm den fazla kalınlıkta kapı vardı.Gıcırtıyla açılırdı,tabanca gibi de anahtarı vardı.

Mim:

(En sağ hane zemin katta iç mekandaki payandaları göstererek)

Bunlar var mıydı eskiden bu dikmeler,payandalar falan.

F.K:

Yoktu.Bunları sonradan yapmışlar.Değişmiş.

Onca sene içerisinde bu ağaçlardan bir tanesi çürümemiş.Demirden sağlam,demir bile paslanır.

Mim:

Eski bahçe kapısı şöyle görünüyor.

F.K:

Evet. Ağabeyim araba koyardı oradan da içeriye onun kapısı.

Mim:

Eskiden daha yüksek,saçaklı bir kapısı var mıydı?

F.K:

O şeydi işte.Eskiden öküz arabaları falan gelirdi. Oradan bahçeye girerlerdi.

Dedemin amcasının dört tane kızı olmuş.Muhtar Ağa ‘nın.Kardeşi olan Mahmut Ağa’nın da iki oğlu,bir kızı olmuş. Kız çocuklarına pek kıymet verilmezmiş o zaman.Mahmut Ağa bir kız hissesi miras yemiş, kardeşinin oğlu olmadı diye.Tabi kocaları bakarsa bakılacak konağa,bakmazlarsa yıkılacak.Onlar da İstanbul’ dalar.Biz akrabalığımızı devam ettiriyoruz.Onlar satınca babam da satın almış,bu arkadaki bahçeden onlara düşen payı.Nuriye hala,Ülfet hala,Pembe hala ve Zehra hala diye dört kız kardeş.Mahmut Ağa’nın çocukları da Ali Bey,Remzi Bey ve Ruziye Hanım.

Ben Ali Bey’in torunuyum.

Mim:

O kuşaklar hep bu evde yaşamışlar o zaman?

F.K:

Hepsi.Evet.Ben de yaşadım.Orada doğdum.Ben daha bölünmeden önceki halini biliyorum.

Mim:

Sonra Remzi Bey mi böldü ikiye?

F.K:

Remzi ve Ali Bey ilk olarak ikiye bölmüşler.O halinde ben yaşadım.Ondan sonra bir de amcam sağ kısmı ikiye böldü.Babamla ikisi hisse sahibiydi.İki kız var ama onları hiç hesaba katmıyorlar.İki oğlan bölüşmüşler.Yarısını biz,yarısını amcam almış.Amcam bakamadı.Onun hali vakti yerinde değildi.Babamdan yardım alıyordu daha ziyade.Çatı saçakları falan çürümüş ya onun yeri orası.Bizimkiler bakımlı.Babam zaten inşaat ustasıydı,müteahhitlik yapıyordu.O yüzden eve bakardı.

Ama zavallıların ömrü savaşlarda geçmiş.Çanakkale Savaşı,Kurtuluş Savaşı … Biz büyürken hiç bizi görmemiş.Ağabeyimi küçük bırakmış gitmiş,altı yaşındayken gelmiş sokakta oynarken yanından geçmiş, kendi çocuğunu tanımamış.Çocuk da babasını bilmiyor.Ondan sonra ben olmuşum.Tekrar savaşa gitmiş.Büyük Taarruz ‘da doğmuşum, (Afyon ‘da yapılan savaşta 1922’ler)Sekerman köyüne kaçırmışlar bizi,ben annemin kucağında,bizi katıra

bindirmişler,gece vakti gitmişiz.Yolda katırın ayağı tökezliyor,annem kucağından beni düşürüyor.Karanlık; etrafta düşman dolu,kibrit çaksalar beni arasalar düşman yerimizi anlayacak.Ağlasın diye bekliyorlar ben de ağlamıyorum.Öldü diyorlar ama beni bırakıp da gidemiyorlar.Sonra bir ses duyuyorlar,bakıyorlar bir çalının üzerine düşmüşüm salıncak gibi sallanıyorum.Hiç bir yerime bir şey olmamış.Daha kırk gün olmamış doğalı,annem loğusaymış.İşte ömrümüz varmış… Annem anlatırdı ,oralarda loğusa hastası olmuş,doktor

Şekil Ek7.1Kemal Keskin Atatürk ' e şiir okurken.

yok ,ilaç yok,babam askerde…Ya, neler çekmişler.Vatan kolay kurtulmadı.

F.K:

Bu bende var işte.Aynısı.Bana bu mecmuayı gönderdiler.Bir de ağabeyimin resmini göndermişlerdi.Atatürk ‘e nutuk okurken çekilmiş.Milli Piyango’nun üstüne basmışlar,buraya büyütüp almışlar.23 Nisan’da Milli Piyango’nun üzerindeymiş, ben fark etmedim.Etseydim ben de alırdım.

Mim:

Kemalettin Keskin.

F.K:

Atatürk trenle her geçişinde Osmaneli Garı ‘na inermiş.Tabi daha önceden halka haber veriyorlar yarın Ata geçecek diye.Her seferinde ağabeyim nutuk okurmuş.Var bazı mecmualarda(Şekil 5.9).Her defasında değişik şekillerde ,nutuk okurken…… Dayımın da resmi var.Annemin ağabeyi,Atatürk ‘ün yaverliğini yaparmış.Büyük Taarruzu da

o haber vermiş.Amcama demiş ki ; Hidayet'i , Kemal'i - benden haberi yok o zaman, sürekli cephede olduğundan- Sekiharman köyüne kaçır; Büyük Taarruz olacak düşman çekilirken – artık o kadar eminler ki yeneceklerinden- yakabilir,yıkabilir.

Nutuk 'tan başka bir de uzun manzume var, çok uzunmuş,Akşamdan sabaha ağabeyim bunu ezberlemiş.Atatürk de şaşırmış ,bu çocuk bunu nasıl ezberledi diye.Dayıma dönüp ,bu çocuk ileride erkan-ı harp olur, demiş.Erkan-ı harp demek de kurmay olmak demek.Kurmay oldu,okula önce eğitmen sonra da kumandan oldu.Atatürk'ün keskin zekasına bakın.

Şimdi bu evi siz canlandırmaya çalışacaksınız ama, çok zor.Çok geç kalındı.Hatta ağabeyim o İznik 'ten gelenlere, biz kendi tarafımızı size hibe edelim, öteki tarafları da siz kurtarın,bu binaya yazık olmasın diye teklifte bulundu.Onlardan hiç ses seda çıkmadı.Ondan sonra da tuttuk evi sattık.Korktuk ev göçecek diye……

Konak yazın çok serin olur.80-90 cm kalın taş duvarlar.Yazları gidip serin serin oturuyorduk…….

Mim:

Odalarda sedir var mıydı?

F.K:

Vardı.Odalar sedirliydi.Yatak yapsanız, 140 eninde yatak yapılırdı…….

O çıkmaların nasıl bunca senedir böyle sağlam kalabildiğini niye eğilmediğini sordular bana. Ben de babama sormuştum.Şimdi mutfak kısmının tavanı yoktu alt katta. Tavandaki ağaç kirişleri iki kat,birbirine dik şekilde döşemişler.Ne kadarda ağacı bol bulmuşlar dedim.Kalın, ağaçtan, sağlam döşemeler.Babam usta olduğundan,izah etti bana.Bu çıkmayı yapmışlar ya dedi.İkinci sıra atılan,çıkma doğrultusunu dik kesen ağaç kirişler ,çıkmayı yapan kirişlere basarak eğilmesini engeller.

Bunları onun için yapmışlar.Sol haneyi alıp, o cephedeki pencereleri yok eden adam,çürüyen döşeme kaplamasını sökmüş, o ağaç kirişleri de görünce almış,kaldırmış.O üstteki ikinci sırayı,fazlalık bunlar diye.Bunların çıkmayı tuttuğunu düşünmemiş……

Ağaçların çürümemesine de hayret ediyorlar……

Mim:

Taşıyıcı sistem çürümemiş ama saçak ve çatıdakiler çürümüşler.

F.K:

Evet.Yağmurdan,bakılmayınca gitmişler ama evin içindekiler çok sağlam.Sonra dikkat ettiniz mi bilmem.Kiriş hani şimdi beton atıyorlar,demir koyuyorlar ya.Evin altında sayvanların döşemelerine hep o ağaçlardan koymuşlar.O kadar ki böyle şu kalınlıkta(25-30 cm),dört köşe(dikdörtgen kesitli)ağaç kirişlerin metresini hesap edemiyorsun, nereye kadar.Nerede büyümüş o ağaçlar.

Mim:

Bayağı büyük ağaçlar kullanılmış,evet.

F.K:

Kapakça deresi,derdi babam.Kapakça deresi çevresi ormanlıkmış, o ağaçların hepsi oradan kesilmiş ,derdi.Yukarıda Balçıkhisar köyü var oralar hep ormanlıkmış.

Mim:

Evin yaşı 700 yıl falan oluyor o zaman.

F.K:

Tabi, tabi.Osman Gazi'nin zamanından kalma.1300 bilmem kaçlı o vitray camların altına yazmışlardı.Altlarında tarih vardı.Ben şimdi tam hatırlayamıyorum.Sadece üç yüzünü hatırlıyorum.Oo dediler gelenler o zaman bu bina bilmem kaç yıllık,bayağı eski.Ben de o zaman 15-16 yaşında genç kızdım.Evi gelip görmüşlerdi o zamanda. Görüyorlar, gidiyorlar.Bakmıyorlar, yardım etmiyorlar görüp, gidiyorlar.İşte o kadar.Şimdi kıymete bindi.

Mim:

Müze olabilecek bir konak aslında.

F.K:

Müze yapsalardı ağabeyim kenarlarına dedelerimizin ismi yazılı(Keskinoğlu Hüseyin Ağa …)bütün bakır kapları,savaklı denilen boy boy sinileri evin çinde bırakacaktı……

Mim:

Hüseyin Ağa sizin dedenizin dedesi mi oluyor?

F.K:

Ali Ağa evvela geliyor.Ondan sonra Hüseyin Ağa geliyor.

Mim:

Elhac Ali Ağa mı acaba, sizin Ali Ağa dediğiniz kişi?..... Bu konağı yaptıranın da o olduğu söyleniyor.

F.K:

Bilemiyorum.Ama Cami Kebir'i tamir ettirmiş,boyatmış sıvatmış.Pek güzeldi.Şimdi bozmuşlar o nakışlarını falan almışlar,düz sıva vurmuşlar.Ben görmedim ama öyle diyorlar.Yalnız dışarısında onarım kitabesi duruyor.(Kitabenin Türkçe açıklaması: Bu camiyi tamir eden kulun,Varını sebil eder senin yoluna,Yarabbi hidayet kıl,eyle minnet, Sahibi tamirat vel hayrat,Keskinizade Elhac Ali Bey.-Hicri 1193;Miladi 1778) ……

Mim:

Bir de ara kat yapılmış.O taş duvarların olduğu kısımda.Siz tek kat diye bahsediyorsunuz.Bir zemin kat var,birde büyük odaların olduğu üst kat var yani.

F.K:

Ara katlar sonradan ilave edilmiş.Esas yapıda yok.

Mim:

Taş duvarın olduğu kısım yüksek olduğu için araya bir kat daha eklemişler.

F.K:

İşte babaannem ve dedem yaşlanınca yukarılara çıkmak zor gelmiş. Evin sol kısmındaki ara kata ; tahta döşeyerek bir mutfak ve bir oda yapmışlar.Sayvan diyorlardı onlar bu kısma.

Mim:

İlk onlar yapmış.Şu an yapının tamamında bir ara kat var.

F.K:

Herkes sonradan yapmış.Ama o soldaki giriş var ya,hani mutfağa çıkan; o kısım merdivene kadar vardı.Önünde parmaklık vardı,aşağısı görünürdü.

Mim:

Zemin katta hiç oda var mıydı?

F.K:

Yoktu.Bomboştu……

Mim:

Köşedeki mahzen gibi olan oda ne olarak kullanılıyordu?

F.K:

Orada yukarıdaki tuvaletin altına denk gelen yerde lağım vardı,yani fosseptik çukuru vardı.O oda hep boştu……

Mutfağın altını ahır olarak kullanıyorlardı Ali hocalar,oraya eşek bağlıyorlardı.Demek ki şimdi de tuvalet yapmış……

Arka bahçeleri kızların hakkından aldıktan sonra arka bahçeye çıkan kapılar açmışlar……

Mim:

Zemin katın yer döşemesi nasıldı?Taşlık mıydı?

F.K:

Benim bildiğim topraktı.Daha eskiden nasıldı,onu bilmiyorum.

Mim:

Dikmeler, dikmelerin oturduğu büyük taşlar var mıydı?

F.K:

Evet. Dikmeleri o taşların üzerine oturtmuşlar çürümesinler diye.

Mim:

O zaman bütün evin alt kısmı boştu.Hiç oda yoktu.Sadece ahşap dikmeler vardı öyle mi?

F.K:

Evet boştu.Sadece yukarıya çıkış kısmı vardı.

Mim:

Bütün eve tek merdivenle çıkılıyordu yani?

F.K:

Evet.Hocanın kısmındaki merdivenden yukarı kata çıkılırdı.Bizim taraflardaki merdivenler sonradan bölününce yapıldı.Ama bizim tarafta da sokak kapısı vardı.Tarihi ,büyük, ahşaptan kapısı vardı.Koca koca halkaları vardı kapının……

Parça parça olmuş yani ev.Zaten ön kısım ev olarak yapılmamış konak olarak yapılmış. Bir bu kadar da arkada bahçeye bakan ,tırabzanlı,direkli,önünde sayvanı olan sıra odaların (kapısı penceresi olan) bulunduğu iki katlı harem yapısı vardı.Dış cepheye penceresi yoktu……

Doğu cephedeki komşu binanın yerinde evin soğanının döküldüğü soğan sayvanı denilen ahşap döşemeli ,saçak vardı…….

Mim:

Evde ipek böcekçiliği yapıldı mı?

F.K:

Evet. Ben kendimi bildim bileli bakıldı.Sonra sanayi gelişince o da zamanla bırakıldı.Üst kat baş odanın tavanında çengeller vardır.Onlara böcek baktığımız tablaları kat kat asardık.Dut yaprağını zemin katta tutardık.Ama her gün taze yaprak toplanır gelirdi.

Mim:

Evin ikiye bölündükten sonraki bölünmesi hangi yıllarda oldu?

F.K:

Sanırım 1929-30 lar olmalı.

Mim:
Diğer ilaveler ne zaman yapılmıştı.Ağabeyinizin yaptıkları?

F.K:

Ağabeyim Kemalettin Keskin 1960-70 yılları arasında bu ilaveleri yaptı.Ek bina yapıldı,sağ hanedeki en üst kata çıkan merdiven kapatıldı.

Bahçeye de bir mutfak yaptırmıştı……

1975 ler de küçük pencerelerin olduğu yerdeki duvar arka bahçede biriken yağmur suyunun etkisiyle çökünce biz de önüne 70-80 cm lik taş duvar ördürdük ki kerpiç duvarı tutsun,ona destek olsun.

Ek 8 Fotoğraflar

1960’larda Sakarya nehri üzerinde kullanılan sal

(İstanbul Arkeoloji Müzesi Arşivi)

1960’larda Sakarya nehri üzerinde kullanılan salla taşıma

(İstanbul Arkeoloji Müzesi Arşivi)

1960’larda Balaban meydanında bulunan cami .

(İstanbul Arkeoloji Müzesi Arşivi)

Osmaneli içinde çıkarılan Bizans eserleri.

(İstanbul Arkeoloji Müzesi Arşivi)

1960’ larda Sakarya nehrinin taşması sonucu oluşan manzara.

1960’ larda Sakarya nehrinin taşması sonucu oluşan manzara.

1960’ larda Sakarya nehrinin taşması sonucu oluşan manzara.

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi	10.03.1978	
Doğum yeri	Osmaniye	
Lise	1992-1996	Nevşehir Anadolu Öğretmen Lisesi
Lisans	1996-2003	Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fak. Mimarlık Bölümü
Yüksek Lisans	2003-2007	Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Rölöve-Restorasyon Anabilim Dalı